หนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มทักษะฯ ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ - ๖

อุดมเด็กดี

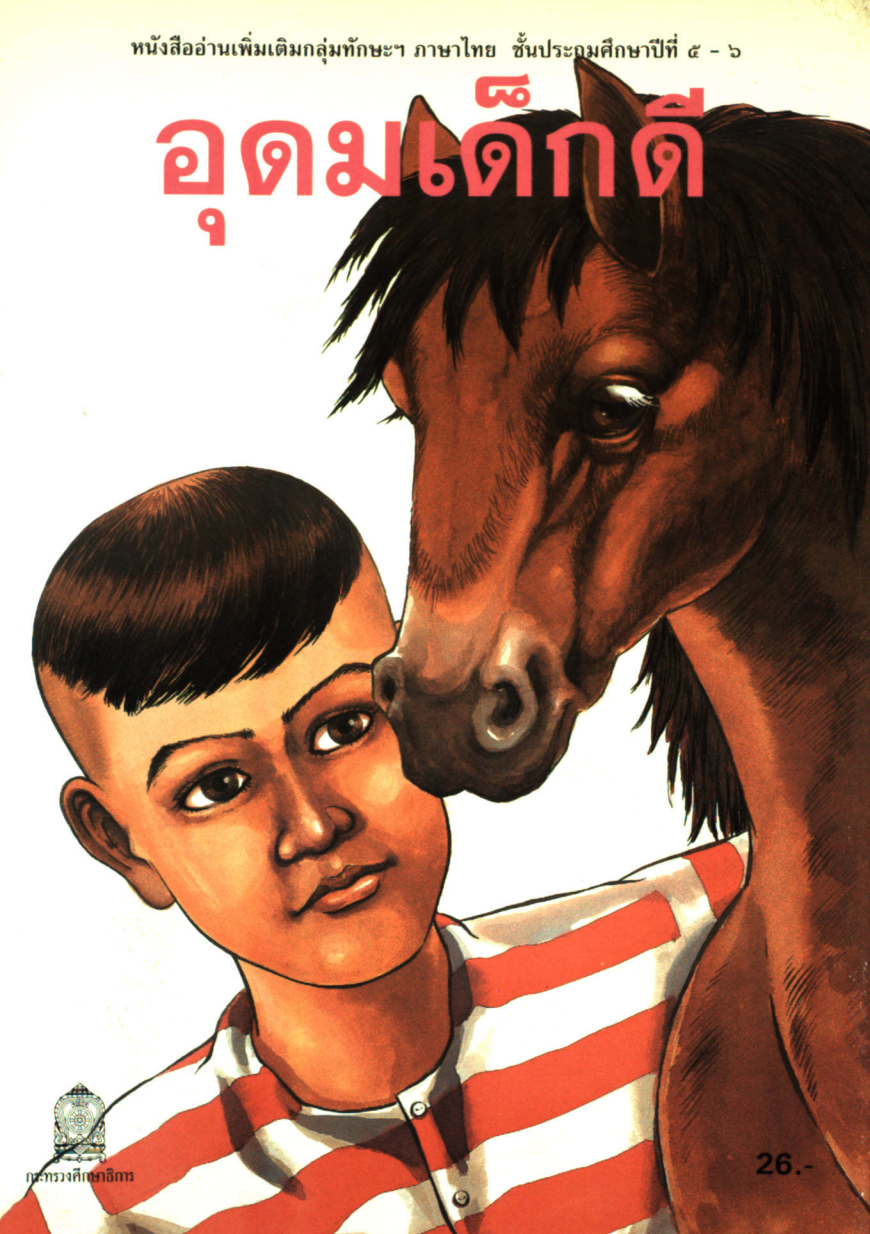

กระทรวงศึกษาธิการ

26.-

หนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มทักษะฯ ภาษาไทย

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖

เรื่อง

อุดมเด็กดี

กรมวิชาการ

กระทรวงศึกษาธิการ

ISBN 974 – 00 – 5870 – 1

พิมพ์ครั้งที่หนึ่ง

จำนวน ๑๐,๐๐๐ เล่ม

พ.ศ. ๒๕๓๗

ราคา ๒๖.๐๐ บาท

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ
เรื่อง อนุญาตให้ใช้หนังสือในโรงเรียน

ด้วยกรมวิชาการได้ปรับปรุงหนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่อง **อุดมเด็กดี** ระดับประถมศึกษา เพื่อใช้เป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มทักษะฯภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖ กระทรวงศึกษาธิการได้พิจารณาแล้ว อนุญาตให้ใช้หนังสือนี้ในโรงเรียนได้

ประกาศ ณ วันที่ ๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๖

(นายโกวิท วรพิพัฒน์)
ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

หนังสือเรื่อง "อุดมเด็กดี" นี้ นายกีพา พรรธนะแพทย์ และหลวงกีรติวิทโยพาร (นายกี่ กีรติวิทโยพาร) เป็นผู้เรียบเรียงขึ้น กระทรวงศึกษาธิการ ได้ใช้เป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๐๓ ต่อมาเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรประถมศึกษาในปีพุทธศักราช ๒๕๒๑ กรมวิชาการได้นำหนังสือเล่มนี้มาปรับปรุงรูปเล่มและภาพประกอบใหม่ เพื่อจัดทำเป็นหนังสือส่งเสริมการอ่าน ระดับประถมศึกษา

เมื่อได้มีการปรับปรุงหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ ปี พ.ศ. ๒๕๓๓ กรมวิชาการพิจารณาเห็นว่าหนังสือ เรื่อง "อุดมเด็กดี" ซึ่งเป็นหนังสือที่ยังคงคุณค่าและความสนุกสนานของเนื้อหาสาระ และภาษาที่กะทัดรัด ชัดเจน อ่านง่ายนี้เหมาะที่จะเป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมในกลุ่มทักษะฯภาษาไทย ตามหลักสูตรฉบับปรับปรุงใหม่ จึงได้ปรับปรุงรูปเล่มและภาพประกอบให้สวยงามยิ่งขึ้น และกำหนดให้เป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มทักษะฯภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖

กรมวิชาการหวังว่าผู้อ่านวัยเยาว์จะได้สาระหลาย ๆ อย่าง เช่น ความซื่อสัตย์ ความขยันหมั่นเพียร การไม่คบคนชั่วเป็นมิตร ฯลฯ ควบคู่ไปกับความสนุกสนานเพลิดเพลินในการอ่านหนังสือเล่มนี้

(นายพนม พงษ์ไพบูลย์)
อธิบดีกรมวิชาการ

สารบาญ

บทที่	๑	อุดมคนขยัน	๑
บทที่	๒	ชะลอหลังยาว	๘
บทที่	๓	ความรักงาน	๑๓
บทที่	๔	น้ำพักน้ำแรง	๑๗
บทที่	๕	ทางเสื่อม	๒๔
บทที่	๖	ทางก้าวหน้า	๒๙
บทที่	๗	คบคนพาล	๓๔
บทที่	๘	ผู้บริสุทธิ์	๓๙
บทที่	๙	มิตรแท้	๔๕

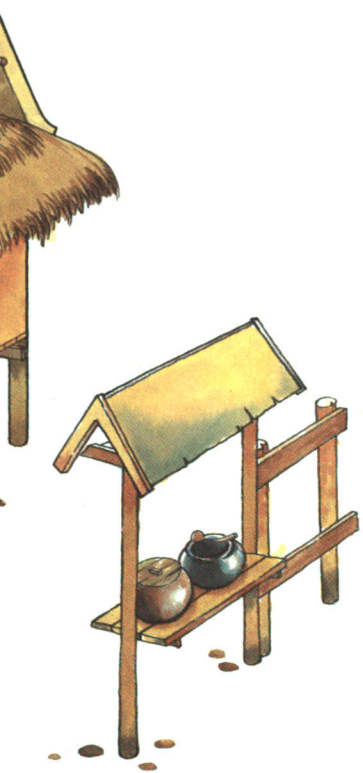

บทที่ ๑
อุดมคนขยัน

ณ ตำบลใกล้เขาแห่งหนึ่งไม่ห่างจากเขตเทศบาลเมืองนัก มีหญิงม่ายผู้หนึ่ง ชื่อถมยา มั่นสุจริต และอุดมบุตรชาย อาศัยอยู่ในเรือนเล็กกะทัดรัด โปร่ง และสะอาดหลังหนึ่ง บริเวณบ้านเตียน งามตา ปราศจากสิ่งรกรุงรัง นางถมยามีอัชฌาสัยสุภาพ อ่อนโยน ว่าเริง และขยันทำการงานอยู่เสมอ ผู้ที่เคยคบหาสมาคมด้วยแล้วเป็นต้องพอใจและชอบนางถมยาทุกคน

ในที่ดินว่างทางหลังเรือน นางถมยาปลูกสับปะรดไว้หลายร่อง ล้วนเป็นสับปะรดพันธุ์ดี ผลงาม เนื้อฉ่ำ และมีรสหวานแหลม เป็นที่ขึ้นชื่อในตำบลนั้น ถึงคราวผลแก่ นางถมยา ไม่ต้องส่งไปขายที่ตลาด เพราะมีคนมาขอซื้อถึงบ้านจนแทบหักขายไม่ทันเสียอีก นอกจากนี้ นางถมยายังทำสวนครัวเล็กๆ ไว้ข้างเรือน พืชผลที่ได้จากสวนครัวนี้พอใช้ปรุงอาหารกินสองคนแม่ลูก อุดมเป็นคนดูแลสวนไม้ดอกทางหน้าบ้าน และคอยเก็บดอกไม้ต่างๆ เช่น ซ่อนกลิ่น กุหลาบดาวเรือง และมะลิ เป็นต้น ส่งไปขายที่ตลาดในเมืองแทบทุกวัน นางถมยามีรายได้พอกินพอใช้ดำรงชีวิตด้วยความสุขตลอดมา

วันหนึ่งในต้นฤดูฝน นางถมยาล้มเจ็บลง ตั้งแต่นั้นมาก็ต้องนอนแช่วอยู่กับที่ ทำการงานตามปรกติไม่ได้ ไร่สับปะรดและสวนไม้ดอกกรุงรัง สับปะรดที่แยกหน่อไว้บ้างก็เน่า บ้างก็แห้งตายจนเกือบหมด เพราะขาดคนเอาใจใส่บำรุงรักษา อุดมต้องคอยพยาบาลมารดาและหุงหาอาหารเอง บางวันเขาก็เก็บดอกไม้ไปส่งที่ตลาด ได้เงินมาเล็กน้อยพอเป็นค่าอาหารประจำวัน ส่วนเงินที่นางถมยาออมไว้ เป็นจำนวนไม่สู้มากนักก็ต้องเอามาใช้จ่ายเป็นค่ายาและค่าอาหารไปจนเกือบหมด แม้เมื่อสิ้นฤดูฝนจนตลอดฤดูหนาวสุขภาพของนางถมยาก็ยังไม่เป็นปรกติ นางถมยายังอ่อนเพลียอยู่ ทำงานไม่ได้เต็มที่ดังแต่ก่อน รายได้จากการขายดอกไม้วันละเล็กละน้อยก็นำมาใช้เป็นค่าอาหารไปวันหนึ่งๆ มีเงินเหลือพอเก็บได้บ้างไม่สู้มากนัก

ครั้นถึงฤดูร้อน เจ้าของที่ก็มาทวงค่าเช่า ขณะนั้นนางถมยากำลังขัดสน ไม่มีเงินพอที่จะให้ค่าเช่าได้

นางถมยาขอผัดเจ้าของที่ให้รอต่อไปอีกสักสองสามเดือน เจ้าของที่ก็ยินยอมผ่อนผันให้ ครั้นจวนถึงเวลากำหนดที่ผัดไว้ นางถมยาก็ยังไม่มีเงินพอจะให้ค่าเช่าที่ เงินที่เก็บเล็กผสมน้อยไว้รวมกันเข้ามีเพียงห้าบาทเศษเท่านั้น แต่ค่าเช่าในปีหนึ่งๆ เป็นเงินถึง ๒๐ บาท นางถมยาจึงตกลงใจจะขายม้าตัวเดียวที่เลี้ยงไว้ เพื่อเอาเงินไปชำระค่าเช่าที่ดิน

ม้าตัวนี้ชื่อ "ลอยลม" เป็นม้าแก่ มีอายุถึง ๑๐ ปีแล้ว แต่ยังมีคนพอใจมันมาก เมื่อยังหนุ่มเจ้าลอยลมเคยเป็นพาหนะให้พ่อของอุดมขี่ไปธุระในตำบลใกล้เคียงเสมอ เมื่อพ่อของอุดมตายแล้ว อุดมก็ขับขี่และเลี้ยงดูมันต่อไป ทั้งนางถมยาและอุดมชอบเรียกชื่อมันสั้นๆ ว่า "เจ้าลอย"

อุดมเอาใจใส่เลี้ยงดูเจ้าลอยลม คอยให้อาหาร และทำความสะอาดให้มันเสมอ เขารักมันมาก อุดมเป็นเด็กที่มีใจโอบอ้อมอารีและเอื้อเฟื้อต่อคนทั้งหลาย ทั้งเป็นเด็กที่ขยันขันแข็งมาก อุดมได้ออกจากโรงเรียนมาสองปีเศษแล้ว เพราะพ่อของเขาตาย จึงไม่มีใครออกทุนให้เขาได้เล่าเรียนจนสำเร็จ เขาจึงต้องช่วยแม่ทำมาหากิน

พลบค่ำวันหนึ่ง ขณะที่อุดมกำลังกินอาหารอยู่ นางถมยานั่งคิดถึงเรื่องที่จะขายเจ้าลอยลม แต่ไม่รู้ว่าจะบอกเรื่องนี้แก่ลูกชายอย่างไรดี เพราะถ้าอุดมรู้เข้าคงจะเสียใจมาก

เมื่อเห็นอุดมกินข้าวหมดไปจานหนึ่งแล้ว นางถมยาจึงพูดขึ้นว่า "ถ้าลูกจะหิวมากชิน กินเอา ๆ น่าอร่อยเหลือเกิน"

อุดมตอบ "ครับ แม่ ผมหิวมาก"

"ก็น่าหิวหรอก ลูกทำงานมาตลอดวันเทียวนี่"

"ผมยังไม่อยากให้ค่ำเลย เพราะผมอยากให้แม่ออกไปดูสวนดอกไม้ จะได้เห็นว่าผมพรวนดินได้มากเท่าไร แม่เห็นแล้วก็คงจะพูดว่า ผมทำงานในวันเดียวได้เท่านี้นะ นับว่าไม่เลวเลย อ้อ ผมมีข่าวดีมาบอกแม่ ลุงตรึกจะให้กิ่งกุหลาบตอนแก่ผมสองสามกิ่ง พันธุ์ของเขาดีเหลือเกิน ดอกใหญ่ สีสด และมีกลิ่นหอมชื่นใจมากด้วย พรุ่งนี้เช้าผมจะไปเอา และจะกลับให้ทันเวลากินข้าวเช้า"

"ลูกจะกลับทันหรือ ทางไม่ใช่ใกล้นะลูก"
"ผมจะขี่เจ้าลอยไป"
นางถมยาถอนใจ แล้วพึมพำ "โธ่เอ๋ย ลูก"
"แม่ถอนใจทำไม"
"กินข้าวเสียให้อิ่มก่อนเถิดลูก"

อุดมรีบกลืนอาหารคำสุดท้ายราวกับรู้สึกตัวว่า เขากินอาหารช้าเกินไป แล้วพูดว่า "ผมอิ่มแล้ว ขอเข็มเล่มใหญ่ให้ผมเถิด ผมจะต้องเย็บซ่อมสายบังเหียนเจ้าลอยให้เสร็จเสียก่อน จึงจะเข้านอน"

ขณะที่อุดมเย็บสายบังเหียนอยู่ข้างตะเกียงหลอด นางถมยาพูดขึ้นว่า "อุดมลูกรัก ขาเจ้าลอยเป็นอย่างไรบ้าง"

"ยังไม่หายสนิทเลยแม่ แต่มันอ้วนและแข็งแรงขึ้นมากแล้ว"

"ดีแล้วลูก เราต้องเลี้ยงดูให้มันอ้วนท้วนทีเดียว"

"ทำไมล่ะ แม่"

"เพราะอีกราวสิบห้าวัน แม่ก็จะต้อง - อ้า - ขายมัน"

"ขายเจ้าลอยหรือ" อุดมร้องขึ้น ปล่อยสายบังเหียนที่เพิ่งเย็บเสร็จตกลงยังพื้น "แม่จะขายเจ้าลอยหรือ"

"แม่ไม่อยากขายดอกลูกเอ๋ย แต่แม่ต้องขายมันจริงๆ"

"ทำไมต้องขายเจ้าลอยเสียล่ะแม่"

"แม่จำเป็นต้องขายมัน เพื่อเอาเงินให้ค่าเช่าที่ ซึ่งแม่ควรจะใช้เขานานแล้ว แต่แม่ก็ได้ผัดผ่อนเขามาจนบัดนี้ และได้สัญญาว่าจะใช้เขาภายในสิบห้าวันข้างหน้านี้ แม่ยังขาดเงินอีกถึงสิบห้าบาท แม่จะได้เงินที่ไหนมาเล่า อย่าคัดค้านแม่เลย ลูกเอ๋ย ไม่มีประโยชน์หรอก เจ้าลอยต้องไปจากเราแน่นอน เราจะต้องเป็นคนสุจริต และใช้หนี้สินของเราโดยไม่มีบิดพลิ้ว" หญิงม่ายพูดแล้วก็เอามือกุมหน้าผาก ด้วยอาการเป็นทุกข์ใจ

อุดมนิ่งคิดอยู่ครู่หนึ่ง แล้วพูดว่า "เงินสิบห้าบาท* เป็นจำนวนมากอยู่ ถ้าผมจะทำงานอย่างขะมักเขม้นตลอดเวลาสิบห้าวันนี้ ผมคงหาเงินได้ไม่ถึงสิบห้าบาท ผมพอจะทำงานหาเงินได้ทันไหมแม่"

"ไม่ทันหรอกลูกเอ๋ย ถึงแม้ลูกจะทำงานจนหมดแรง ก็คงหาเงินได้ไม่เท่าจำนวนนั้น"

"แต่อย่างไรๆ ผมก็คงจะพอหาเงินได้บ้าง" อุดมพูดด้วยความมั่นใจตนเอง "ผมต้องทำงานหาเงิน ถึงแม้จะได้เพียงเล็กน้อย ก็พอจะช่วยเหลือแม่ได้บ้าง ผมจะพยายามอย่างเต็มที่ทีเดียว"

---

* เงิน ๑๕ บาท สมัยก่อน มีค่ามากกว่าปัจจุบันมาก

"แม่ก็คิดว่าลูกคงหาเงินได้บ้าง ลูกรัก" นางถมยาพูด แล้วเอื้อมมือดึงอุดมเข้ามากอดไว้ "ลูกเป็นเด็กดี และขยันเสมอ แต่แม่ยังไม่เห็นทางอื่นนอกจากต้องขายเจ้าลอยลมเสียเท่านั้น"

อุดมเบือนหน้าหนี มิให้นางถมยาเห็นน้ำตาที่ออกมาคลออยู่ เขารีบเดินไปเสียให้พ้น และมิได้พูดจาว่ากระไรอีกเลย

อุดมรู้ดีว่า การร้องไห้ไม่ทำให้เกิดประโยชน์อะไรขึ้นได้ เขาจึงเช็ดน้ำตาเสีย แล้วนั่งอยู่เงียบๆ คิดหาทางที่จะให้เจ้าลอยลมคงอยู่กับเขาตลอดไป

อุดมคิดในใจว่า "ถ้าเราหาเงินได้แม้แต่เพียงเล็กน้อย ก็คงจะเป็นประโยชน์บ้าง และถ้าเจ้าของที่จะคอยไปอีกสักหน่อยเราก็คงจะหาเงินใช้เขาได้ครบจำนวน แม้หาได้เพียงวันละสิบสตางค์* ก็อาจรวบรวมได้ถึงสิบห้าบาทในเวลาไม่นานนัก"

* เงิน ๑๐ สตางค์ สมัยก่อน มีค่ามากกว่าปัจจุบันมาก

แต่ปัญหาข้อแรกมีอยู่ว่าทำอย่างไรจึงจะหาเงินได้ถึงวันละสิบสตางค์

อุดมนึกได้ว่า วันหนึ่งเมื่อเขาไปส่งดอกไม้ที่ตลาด เขาเห็นหญิงแก่คนหนึ่งนั่งขายก้อนหินเล็ก ๆ ซึ่งมีสีต่างๆ แวววาวสวยงามมาก คนที่เดินผ่านไปบางคนก็หยุดชม บางคนก็หยุดซื้อเพื่อนำไปก่อเป็นภูเขาเล็ก ๆ เล่นบ้าง นำไปประดับอ่างปลา หรือเก็บไว้ดูเล่นในตู้พิพิธภัณฑ์บ้าง บางก้อนที่สวยงามมากก็นำไปเจียระไนเป็นหัวแหวนหรือทำเครื่องประดับอื่น ๆ ได้ อุดมเคยทราบว่าหญิงแก่นั้นเก็บก้อนหินเหล่านี้มาจากภูเขาซึ่งอยู่ใกล้ๆ กับตำบลที่เขาอยู่นั่นเอง เขาจึงคิดว่า ถ้าเขาไปที่ภูเขานั้นแล้วพยายามหาดู ก็คงจะได้ก้อนหินสีบ้างและอาจนำมาขายได้เช่นเดียวกับหญิงแก่นั้นเหมือนกัน

บทที่ ๒
ชะลอหลังยาว

อุดมตื่นขึ้นตั้งแต่ยังสางๆ เพราะใจพะวงถึงวิธีหาเงินตามที่เขาได้กะไว้แต่ตอนกลางคืน เขารีบลุกขึ้นอาบน้ำแต่งตัวเข้าไปดูเจ้าลอยลมในคอก แล้วก็รีบไปตลาดทันทีเพื่อถามหญิงชราว่าได้หินสีต่าง ๆ เหล่านั้นมาจากที่ไหนแน่

อุดมไปถึงตลาดเช้าเกินไป จึงไม่พบหญิงแก่ผู้นั้น เขาไม่มีเวลาคอยรอพบได้จึงรีบกลับบ้าน พอถึงบ้าน เขาก็รีบผูกอาน และใส่สายบังเหียนเจ้าลอยลม แล้วขึ้นขี่ไปยังสวนลุงตรึก เพื่อไปรับกิ่งกุหลาบตอนมาปลูกในสวนของเขา

อุดมปลูกกุหลาบและรดน้ำต้นไม้อยู่จนสาย พอเกลี่ยดินเรียบร้อยแล้ว เขาก็ไปหาหญิงแก่ที่ตลาดอีก คราวนี้เขาพบหญิงแก่คนนั้นนั่งอยู่ ณ ที่เคยนั่งทุกวัน เขารู้สึกดีใจมาก

หญิงแก่นั้นเป็นคนหูตึงและโกรธง่าย แม้อุดมได้พยายามทำให้ได้ยินคำถามของเขาแล้ว เขาก็ยังไม่ได้รับคำตอบอันเป็นประโยชน์ อุดมรู้แต่เพียงว่า หญิงแก่เก็บก้อนหินเหล่านั้นมาจากเชิงเขาที่คนงานระเบิดหินส่งไปต่างจังหวัด เพื่อใช้ในการก่อสร้าง ซึ่งถ้าเขาไปหาอีกก็จะไม่พบเลยสักก้อนเดียว

"แต่ผมจะลองไปหาดูบ้าง ไม่ได้หรือ"

"ไปหาก็ไปซี ไม่มีใครเขาห้ามหรอก" หญิงแก่ตอบห้วนๆ แล้วไม่พูดว่ากระไรอีก

อุดมเป็นคนมีมานะมาก เขาออกเดินทางตรงไปยังเชิงเขาที่หญิงแก่บอกให้ทันที เขาเดินไปช้าๆ พลางมองตรวจดูก้อนหินก้อนกรวดไปตลอดทาง

เมื่อถึงเชิงเขา อุดมเห็นคนงานหมู่หนึ่งกำลังต่อยหินบ้างขนหินบ้าง และกำลังเตรียมจะระเบิดหินอยู่ก็มี คนงานอีกคนหนึ่งกำลังคุ้ยหาอะไรอยู่ที่พื้นดิน

อุดมวิ่งตรงเข้าไปหาชายคนนั้น แล้วถามว่า "เขาจะช่วยหาให้ได้หรือไม่"

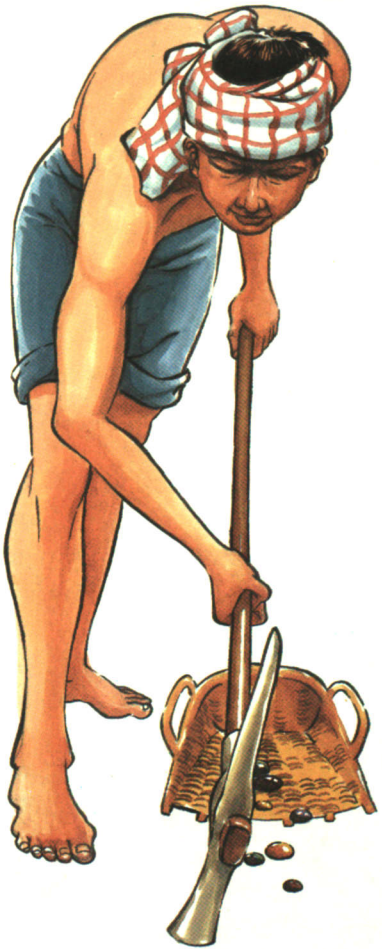

"ได้ซีพ่อหนู" ชายคนนั้นตอบ "ฉันกำลังหาก้อนหินสีก้อนหนึ่ง เราช่วยกันหาก็ดีเหมือนกัน ฉันทำมันตกลงไปตรงกองหินนี้แหละ หินก้อนนี้สวยเสียด้วย สวยที่สุดที่ฉันได้พบในวันนี้"

อุดมถามว่า "รูปร่างมันเป็นอย่างไรเล่าครับ"

"ขาวและใสเหมือนแก้ว" ชายนั้นบอก แล้วก็เดินไปต่อยหินรวมกับคนอื่นๆ อุดมคุ้ยเขี่ยกองหินด้วยความพินิจพิเคราะห์ต่อไปเป็นเวลานาน

"มาเถอะ" ชายคนงานนั้นร้องเรียก "มันหายก็ช่างเถอะ อย่าไปค้นหาให้ลำบากเลย"

"ไม่ลำบากหรอก ผมจะลองหาดูอีกสักครู่หนึ่งก่อน เราไม่ควรทิ้งเสียง่ายๆ" อุดมตอบ และเมื่อหาต่อไปอีกพักหนึ่ง เขาก็พบหินใสก้อนนั้น แล้วอุดมก็นำไปส่งให้แก่เจ้าของ

"ขอบใจมาก ที่พ่อหนูอุตส่าห์หาจนพบ" ชายคนนั้นพูดแล้วยิ้ม

เมื่ออุดมได้ฟังชายคนนั้นขอบใจตน ก็ทำให้เขามีมานะเพิ่มขึ้น และคิดจะถามชายนั้นอย่างเดียวกับที่ได้เคยถามหญิงแก่มาแล้ว แต่บังเอิญชายผู้นั้นพูดต่อไป

"ผู้ที่ได้ทำประโยชน์หนหนึ่งแล้ว คงจะไม่รังเกียจที่จะทำประโยชน์อื่นๆ อีก เรากำลังจะหยุดพักเพื่อกินข้าวกันเดี๋ยวนี้ แล้วก็จะเลิกงาน คอยอยู่ที่นี่ก่อนนะหลานชาย เออ กินข้าวกลางวันแล้วหรือ ไปกินข้าวด้วยกันไหมล่ะ"

อุดมตอบขอบใจ และบอกว่าเขากินข้าวมาจากบ้านแล้ว

อุดมนั่งคอยอยู่ ณ ที่นั้น มองดูไปรอบๆ เขาได้ยินเสียงใครคนหนึ่งหาวขึ้นใกล้ๆ กับที่เขานั่งอยู่ จึงเหลียวไปดู ก็แลเห็นเด็กชายคนหนึ่งซึ่งเขารู้จักดี นอนเหยียดยาวอยู่บนลานหญ้า เด็กคนนี้ชื่อ ชะลอ รักการค้า มีอายุรุ่นราวคราวเดียวกับอุดม แทบทุกคนในตำบลนั้นเรียกเด็กคนนี้ว่า “ชะลอหลังยาว” ซึ่งเป็นชื่อที่เหมาะสมอย่างยิ่ง เพราะชะลอเป็นเด็กที่ไม่ทำอะไรเลยตั้งแต่เช้าจนค่ำ เล่นก็ไม่เล่น งานก็ไม่ทำ ได้แต่เตร่ไปเตร่มาและง่วงเหงาหาวนอนตลอดวัน เขาเคยเข้าเรียนหนังสือชั้นประถมปีที่หนึ่งพร้อมกับอุดม และได้ขึ้นชั้นประถมปีที่สี่พร้อมกัน แต่ชะลอต้องเรียนชั้นประถมปีที่สี่

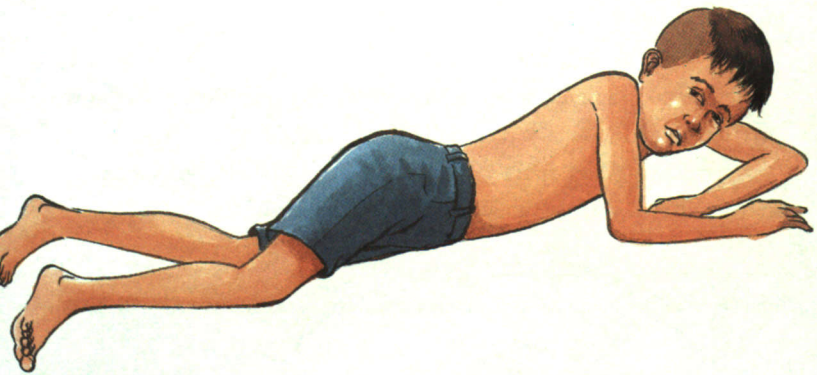

อยู่ถึงสามปีจึงสอบได้* พ่อของชะลอเห็นว่าชะลอจะเรียนต่อไปอีกไม่ไหว จึงให้ชะลอลาออกจากโรงเรียน มาช่วยดูแลบ้านในขณะที่เขาไปทำธุระเกี่ยวกับการค้า ชะลอก็ได้แต่นั่งกินนอนกิน และคอยหลบพ่อไปเที่ยวเตร่เท่านั้น

พ่อของชะลอชื่อชุ่ม เป็นคนชอบกินเหล้า พอว่างจากกิจธุระแล้ว ก็ดื่มเหล้าจนมึนเมาแทบทุกเย็น มิได้เอาใจใส่ดูแลสั่งสอนบุตร มารดาของชะลอก็ตายเสียตั้งแต่เมื่อชะลอยังเล็กอยู่ ดังนั้น "ชะลอหลังยาว" จึงนับวันแต่จะเลวลง ถึงกระนั้นชาวบ้านบางคนก็ยังพูดว่าชะลอยังนับว่าเป็นเด็กดีพอใช้เพราะไม่เคยทำความเดือดร้อนให้ผู้อื่นเลย เว้นแต่ตัวเอง ส่วนคนอื่นๆ ที่ฉลาดกว่าคนจำพวกนี้มักสั่นหัว และตักเตือนชะลอว่า **ความเกียจคร้าน เป็นรากเง่าแห่งความชั่วร้ายทั้งหลาย**

อุดมร้องถามเมื่อเห็นชะลอนอนเหยียดยาวอยู่อย่างสงบ

"นอนหลับกลางวันแสกๆ เชียวหรือนี่"

"ก็ไม่เชิงหลับ"

"ตื่นหรือ"

"ก็ไม่เชิงตื่น"

"ทำอะไรอยู่ล่ะ"

"เปล่า"

"กำลังคิดถึงอะไรหรือ"

"เปล่า"

"แล้วทำไมจึงมานอนอยู่ที่นี่ล่ะ"

"ฉันก็ไม่รู้ เห็นจะเป็นเพราะวันนี้ฉันไม่มีเพื่อนเล่นนั่นเอง อุดมมาเล่นกับฉันไหมล่ะ"

"อย่าเลย ฉันเล่นไม่ได้หรอก ฉันกำลังมีธุระ"

"ธุระ" ชะลอทวนคำแล้วบิดขี้เกียจ "ดูช่างมีธุระเสมอเทียวนะ ให้วิเศษอย่างไรฉันก็ไม่ขอเป็นอุดมแล้ว เธอมีงานต้องทำมากเสมอเทียวนี่"

ขณะนั้นนายเพียร รักงาน ผู้ซึ่งสั่งให้อุดมคอยอยู่ ได้ตะโกนร้องเรียกอุดมให้เดินตามเขาไป อุดมจึงต้องชะงักการสนทนากับชะลอไว้เพียงนั้น

---

*เป็นหลักสูตรเดิม ปัจจุบันนี้เป็นหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓)

บทที่ ๓
ความรักงาน

เมื่อนายเพียรพาอุดมไปถึงบ้านของเขาแล้ว เขาก็นำเอาก้อนหินสีต่าง ๆ ที่เก็บรวบรวมไว้มาให้ดู และบอกว่า เขาตั้งใจจะเอาก้อนหินเหล่านี้ไปขายนานแล้ว แต่ยังไม่มีเวลาเลือกมันออกเป็นพวก ๆ นายเพียรเลือกหยิบก้อนหินซึ่งเขาเห็นว่าดีที่สุด ใส่ลงในตะกร้าเล็กใบหนึ่ง แล้วบอกให้อุดมช่วยเอาไปขายให้ ถ้าขายได้เงินมาเท่าไร เขาจะแบ่งให้ครึ่งหนึ่ง

อุดมรับคำนายเพียรและคิดว่า มารดาของเขาคงไม่ว่ากระไร

เมื่อกลับถึงบ้านและกินอาหารค่ำเสร็จแล้ว อุดมจึงเล่าถึงการที่เขาคิดจะหาเงินให้แม่ของเขาฟังโดยตลอด นางถมยาดีใจจนยิ้มออกมาได้ และอนุญาตให้อุดมทำได้ตามความพอใจ

บ่ายวันนั้น อุดมถือตะกร้าใส่ก้อนหินสีต่าง ๆ ไปนั่งขายอยู่ที่ท่าเรือใกล้ ๆ กับตลาด เขาร้องเชิญให้ผู้ที่ผ่านไปมาแวะชมและซื้อก้อนหินของเขาอยู่จนเกือบค่ำก็ยังขายไม่ได้เลยสักก้อนเดียว

"นี่แน่ะ น้องชาย" ชายคนหนึ่ง ซึ่งนั่งอยู่ในเรือจ้างลำที่เพิ่งเข้ามาจอดเทียบท่าร้องเรียกอุดม "มาช่วยกันยกของเหล่านี้ขึ้นจากเรือทีเถิด"

อุดมทำตามคำขอร้องทันทีด้วยความเต็มใจ เมื่อชายคนนั้นสังเกตเห็นว่า อุดมมีความเอื้อเฟื้อก็พอใจ

เขาจึงถามว่า ในตะกร้าที่อุดมถืออยู่นั้นมีอะไร เมื่อเขาเห็นก้อนหินสีต่าง ๆ แล้วเขาจึงบอกอุดมให้ตามเขาไป ขณะที่ไปตามทาง เขากล่าวขึ้น "คุณมัลลีเป็นช่างประดิษฐ์ตุ๊กตาและของเล่นต่างๆ ขาย บางทีเขาอาจต้องการก้อนหินเหล่านี้บ้าง"

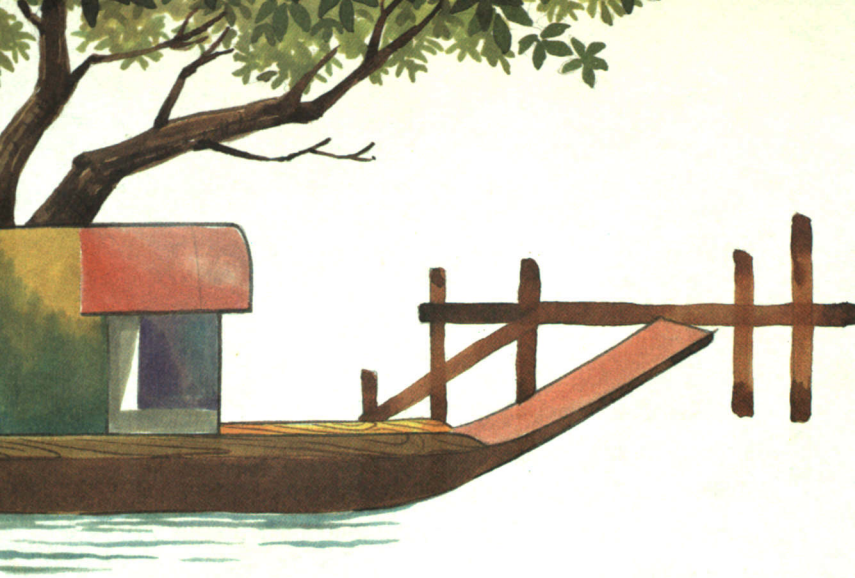

บ้านของนางมัลลี ไมตรีจิต อยู่ไม่ห่างจากท่าเรือนัก ในไม่ช้าอุดมและชายผู้นั้นก็เดินมาถึง ขณะที่เดินเข้าไปในบ้าน อุดมเห็นหญิงคนหนึ่งอยู่ที่ระเบียงเรือน กำลังเลือกจัดขนนกสีต่าง ๆ แยกกองไว้เป็นสี ๆ ในกระด้งใหญ่ซึ่งวางอยู่บนโต๊ะตัวหนึ่ง เมื่อชายคนที่มากับอุดมเดินอ้อมโต๊ะ เพื่อเอาห่อของไปส่งให้นางมัลลีนั้น บังเอิญเขาเอาข้อศอกไปกระทบขอบกระด้งซึ่งยื่นล้ำขอบโต๊ะออกมา กระด้งนั้นจึงปัดเฉไปและตกลงยังพื้น ขนนกหล่นกระจัดกระจายเกลื่อนไปตามพื้น เขารีบกล่าวคำขอโทษโดยเร็วแล้วส่งห่อของให้ นางมัลลีถอนใจด้วยความเสียดายเวลาที่ได้จัดแยกขนนกเหล่านั้นไว้เป็นพวก ๆ แต่ก็มิได้ปริปากว่ากระไร และรับห่อมาแก้หยิบหอยต่าง ๆ ขึ้นดู

อุดมเห็นเหตุเกิดขึ้นดังนั้น เขาจึงรีบนั่งลงเก็บขนนกที่กระจัดกระจายเข้าไว้เป็นพวก ๆ อย่างที่เขาเห็นเมื่อแรกย่างเข้ามา ณ ที่นั้น

"เด็กคนที่มากับคุณไปไหนเสียล่ะ ดิฉันเห็นเขายืนอยู่ที่นี่เมื่อกี้นี้เอง" นางมัลลีพูด

"ผมอยู่ที่นี่ครับ" อุดมร้องบอก แล้วคลานออกจากใต้โต๊ะ กำขนนกเต็มกำมือออกมาด้วย "ผมคิดว่า" อุดมชี้มือไปยังขนนกซึ่งเรี่ยรายอยู่บนพื้น "ผมควรจะทำอะไรสักอย่างหนึ่ง ดีกว่าที่จะอยู่เฉย ๆ"

นางมัลลียิ้ม รู้สึกพอใจในความขยันและคำพูดซื่อ ๆ ตรงไปตรงมาของอุดม จึงทักทายอุดมด้วยความเอ็นดูถึงเรื่องราวต่าง ๆ เช่น ชื่ออะไร อยู่ที่ไหน ทำงานอะไร และเก็บก้อนหินขายได้เงินวันละเท่าไร

"วันนี้เป็นวันแรกที่ผมออกขายก้อนหิน" อุดมตอบ "จนป่านนี้ผมยังขายไม่ได้เลยสักก้อนเดียว ผมเกรงว่าวันนี้ผมคงขายไม่ได้ เพราะได้ถามคนอื่นแล้วก็ไม่มีใครต้องการ"

นางมัลลีได้ฟังเช่นนั้นก็รู้สึกสงสาร จึงพูดว่า "มาใกล้ๆ ทางนี้ซิ ส่งมาให้ฉันดูที ฉันจะรับซื้อไว้ทั้งหมด"

เมื่อนางมัลลีเทก้อนหินออกกองไว้บนโต๊ะแล้ว ก็เอาธนบัตรใบละหนึ่งบาทสองใบใส่ลงแทนที่ในตะกร้านั้น อุดมมองดูด้วยความรู้สึกขอบใจ

"ขอบพระคุณครับ" อุดมพูดแล้วยกมือไหว้ด้วยความอ่อนน้อม "ถ้าคุณป้าต้องการอีกพรุ่งนี้ผมจะนำมาให้คุณป้าเลือก"

"ตามใจ" หญิงผู้ใจดีพูด "แต่ฉันไม่รับรองนะว่าพรุ่งนี้ฉันจะให้เธอถึงสองบาท*"

"เท่าที่คุณป้าได้ซื้อไว้ถึงสองบาทนั้น นับว่าได้กรุณาผมมากอยู่แล้ว ไม่เช่นนั้นผมอาจขายไม่ได้เลยสักสตางค์เดียว พรุ่งนี้ผมจะคัดหินสีสวยๆ และแปลกกว่าที่นำมาในวันนี้มาให้คุณป้าชม ถึงคุณป้าจะไม่ซื้อก็ไม่เป็นไรหรอกครับ"

นางมัลลีได้ฟังก็รู้สึกแปลกใจ ที่อุดมมีมรรยาทผิดกับเด็กอื่นๆ มีความพยายามเอาใจใส่ทำมาหากินตั้งแต่เด็ก และรู้จักเอาใจผู้ใหญ่ทำให้เขาอยากรู้ความเป็นอยู่ทางบ้านของอุดมมากขึ้น จึงถามว่า

"ทำไมเธอจึงต้องมาขายก้อนหินเล่า ไม่ไปเรียนหนังสือหรอกหรือ"

"ผมลาออกจากโรงเรียนตั้งแต่พ่อตาย" อุดมตอบ "แล้วช่วยแม่ทำงาน แม่ยากจนมาก แต่เรายังมีม้าอยู่ตัวหนึ่ง เดิมเป็นม้าของพ่อ มันยังใช้การได้ดี ผมรักมันมาก แต่ไม่ช้าแม่ก็จะต้องขายมัน เพื่อเอาเงินไปเสียค่าเช่าที่ดิน ซึ่งติดค้างอยู่ แม่ไม่รู้ว่าจะหาเงินที่ไหนไปให้แก่เจ้าของที่ได้ตามกำหนด ผมจึงต้องมาขายก้อนหิน รวบรวมสตางค์ไว้วันละเล็กละน้อย เพื่อช่วยแม่เสียค่าเช่าให้ได้ มิฉะนั้นเจ้าลอยก็จะไม่ได้อยู่กับผมอีก"

นางมัลลีถามด้วยความสงสาร "ค่าเช่าที่ติดค้างอยู่เป็นเงินกี่บาท"

"รวมเป็นเงินสิบห้าบาท ผมไม่แน่ใจเลยว่า จะหาเงินได้ครบทันเวลา เพราะอีกไม่กี่วันก็จะถึงกำหนดอยู่แล้ว แต่ผมจะพยายามจนเต็มที่"

นางมัลลีกล่าวชมด้วยความพอใจ "เธอเป็นเด็กดี มีความกตัญญูและมีความพยายามมาก ฉันจะช่วยหางานให้ทำ จะได้มีเงินไปเสียค่าเช่าที่ งานเก็บก้อนหินขายมีรายได้ไม่แน่นอน บางวันก็จะขายไม่ได้เลย พรุ่งนี้เช้าจงมาทำงานที่นี่ คนทำสวนของฉันจะมอบงานถางหญ้าพรวนดินให้ ฉันจะให้ค่าแรงวันละสามสิบสตางค์* เธอต้องมาถึงบ้านฉันแต่เช้าก่อน ๗.๐๐ นาฬิกา"

อุดมกล่าวรับคำและขอบใจนางมัลลี แล้วลาออกจากบ้านไปด้วยความดีใจ

---

* ค่าของเงินสูงกว่าปัจจุบันมาก

บทที่ ๔
น้ำพักน้ำแรง

ขณะนั้นเป็นเวลาจวนค่ำแล้ว อุดมร้อนใจใคร่จะกลับให้ถึงบ้านเร็ว ๆ เพื่อให้อาหารแก่เจ้าลอยลม แต่พอนึกถึงที่ได้รับปากไว้กับนายเพียรว่า เขาจะนำเงินที่ขายก้อนหินได้ไปให้ครึ่งหนึ่ง อุดมจึงตรงไปหานายเพียรก่อน

นายเพียรเพิ่งกลับจากทำงานมาถึงบ้าน เขารู้สึกประหลาดใจมาก เมื่ออุดมส่งธนบัตรหนึ่งบาทให้เขา และพูดว่า "ดูซีน้า ผมขายก้อนหินได้ถึงสองบาท นี่เป็นส่วนแบ่งของน้า รับไปซี" แล้วอุดมก็เล่าเรื่องราวให้ฟัง

"อย่าเลย หลานชาย" นายเพียรค้านเมื่อทราบเรื่องตลอดแล้ว "ฉันไม่รับส่วนแบ่งไว้ถึงครึ่งหนึ่งของจำนวนเงินที่ขายมาได้ดอก เพราะเงินจำนวนนี้ ผู้ซื้อตั้งใจให้หลานโดยเฉพาะ ฉันคิดว่าจะขายได้เพียง ๕๐ สตางค์ เท่านั้นเป็นอย่างมาก และครึ่งหนึ่งของ ๕๐ สตางค์ ก็คือ ๒๕ สตางค์ ฉันจะรับไว้เท่านั้นแหละ"

นายเพียรล้วงกระเป๋า หยิบสตางค์สิบและสตางค์ห้า* ออกมานับรวมกันได้เจ็ดสิบห้าสตางค์ แล้วส่งให้อุดม และรับธนบัตรหนึ่งบาทไปเก็บไว้ เขาหยิบเหรียญสลึงขึ้นมาอันหนึ่ง ซึ่งมีรูเล็กๆ เจาะไว้ที่ใกล้ขอบ นายเพียรส่งเหรียญนั้นให้อุดมและพูดว่า "นี่แน่ะหลานชาย เอาเหรียญกันถุงอันนี้ไปรักษาไว้ด้วย ฉันเก็บไว้หลายปีแล้ว ขอให้หลานชายมีโชคดีตลอดไปเถิด"

---

* เงิน ๕ สตางค์ เป็นเงินเหรียญอันเล็ก ๆ สมัยก่อนนับว่ามีค่า ใช้ซื้อของได้มากกว่าในปัจจุบัน

อุดมยกมือไหว้ กล่าวคำขอบใจและรับเหรียญสลึงนั้นมาใส่กระเป๋า แล้วเขาก็ลานายเพียรรีบวิ่งกลับบ้าน พอถึงบ้าน อุดมก็รีบให้อาหารเจ้าลอยลม เขาลูบหัวตบคอเล่นกับมันอยู่ครู่หนึ่ง แล้วจึงไปอาบน้ำ อุดมบอกนางถมยาว่าเขาหางานทำได้แล้ว และเขาจะต้องออกจากบ้านไปทำงานแต่เช้าทุกวัน นางถมยาปลื้มใจในความขยันขันแข็งของลูกชายมาก ได้ตักเตือนสั่งสอนอุดมในเรื่องการงานและกิริยาวาจาอยู่ครู่หนึ่ง จึงบอกให้เข้านอน พอเช้าตรู่อุดมลุกขึ้น กระวีกระวาดแต่งตัวและหาอาหารกิน แล้วเขาก็ออกจากบ้านด้วยอารมณ์ชื่นบาน เพื่อไปทำงานที่บ้านนางมัลลี

อุดมทำงานได้สี่วันแล้ว ในเวลาบ่ายนางมัลลีออกมายืนดูอุดมทำงานทุกวัน บ่ายวันหนึ่ง นางมัลลีถามคนทำสวนว่า "เด็กคนนี้ทำงานแข็งแรงดีหรือ เด็กอายุเท่านี้ควรทำงานได้ในวันหนึ่งๆ สักเพียงใด"

คนทำสวนเอาจอบขีดกั้นเขตให้ดูบนพื้นดิน

นางมัลลีพูดกับอุดมว่า "ถ้าเช่นนั้น อุดมจงทำงานให้ได้เพียงเท่านั้นทุกๆ วัน ก็แล้วกัน คนทำสวนเขาจะกะเขตให้ หลังจากเมื่อทำเสร็จแล้ว อุดมจะไปทำอะไร ๆ ก็ได้ตามใจชอบ

อุดมดีใจมากที่ได้รับโอกาสเช่นนั้น ในวันรุ่งขึ้น เขาทำงานเสร็จแต่เวลา ๑๕.๐๐ นาฬิกา ฉะนั้นเวลาที่เหลือในตอนบ่ายจึงเป็นเวลาของเขาเอง เขาจะทำอะไรก็ได้

อุดมเป็นเด็กที่ชอบเล่นสนุกเหมือนกับเด็กอื่นๆ แต่เขามิได้เล่นพร่ำเพรื่อ เขาเล่นในเวลาที่ว่างงานเท่านั้น และเล่นแต่การเล่นชนิดที่เป็นประโยชน์ คือ การออกกำลังกาย การเล่นที่ต้องใช้ไหวพริบ และการตกลงใจฉับพลัน ถ้าว่างงานในตอนค่ำซึ่งเลยเวลาเล่นไปแล้ว อุดมมักเอาหนังสือเก่าๆ ของพ่อมาอ่านดูเสมอ บางทีเขาก็ยืมหนังสือจากเพื่อน อุดมอ่านหนังสือแทบทุกชนิด แม้แต่กระดาษหนังสือพิมพ์เก่า ๆ ที่ใช้ห่อของ เขาก็เก็บมาอ่าน ดังนั้นอุดมจึงเป็นเด็กที่แข็งแรง สุภาพ ฉลาด มีไหวพริบดี และมีความรู้ดีกว่าเด็กอื่นๆ รุ่นเดียวกันหลายคนในตำบลนั้น

บ่ายวันหนึ่งเมื่อเสร็จงานแล้ว อุดมก็รีบกลับบ้านให้อาหารเจ้าลอยลม และเก็บสตางค์ค่าแรงรายวันไว้แล้ววิ่งไปยังลานวัดข้างบ้าน ซึ่งเป็นที่ชุมนุมเล่นหัวของเด็กๆ ในตำบลนั้น อุดมแลเห็นชะลอ "หลังยาว" อยู่ในหมู่เด็ก ณ ที่นั้นด้วย เด็ก ๆ ชวนกันเล่นตี่จับ* บ้างตะกร้อบ้าง อย่างร่าเริงสนุกสนาน แต่ชะลอนั้นมิได้เข้าร่วมวงเล่นกับเพื่อน ๆ ได้แต่นั่งพิงต้นไม้ มองเหม่ออย่างคนใจลอย

อุดมเข้าร่วมวงเล่นตี่จับกับพวกเด็ก ๆ ที่เล่นอยู่ก่อน เขาเป็นเด็กแข็งแรงและรื่นเริงที่สุดในพวกนั้น เมื่อเล่นจนเหนื่อยแล้ว อุดมก็นั่งลงพักอยู่ใกล้ ๆ ชะลอซึ่งยังคงนั่งเหยียดขามองเหม่ออยู่

"ทำไมไม่เล่นกับเขาล่ะ ชะลอ" อุดมถาม

"ฉันเพลียเหลือเกิน" ชะลอตอบ

"ไปทำอะไรมา"

"เปล่า อยู่เฉย ๆ ก็เพลีย ยาย ฉันบอกว่า ฉันไม่สบาย และฉันต้องทำอะไรเสียบ้าง"

"ดีละ มาวิ่งแข่งกันเถิด วิ่งเสียสักพักก็จะทำให้กระปรี้กระเปร่าขึ้นมากทีเดียว มาซิ"

---

* การเล่นของเด็กที่ไล่จับกันและร้องเสียงดีไปด้วย

"อย่าเลย ฉันวิ่งไม่ไหวจริง ๆ อุดมก็รู้อยู่แล้วว่า ฉันมีเวลาเล่นได้ทั้งวัน ถ้าฉันอยากเล่น ดังนั้นฉันจึงไม่ชอบเล่นเหมือนอุดม อุดมเองก็มีเวลาเล่นเพียงวันละชั่วโมงเดียวเท่านั้น"

"นั่นแหละยิ่งร้ายใหญ่ มาเถอะน่า ฉันหายเพลียแล้ว เรามาเล่นตะกร้อกันไหมล่ะ"

"โธ่ ฉันบอกแล้วว่าฉันเล่นไม่ไหว ฉันรู้สึกเพลียราวกับว่าได้ทำงานหนักมาตลอดวันแล้วทีเดียว"

"ยิ่งกว่านั้นสักสิบเท่าละกระมัง เพราะฉันเองได้ทำงานหนักมาแล้วตลอดวัน ดูซิเห็นไหมล่ะ" อุดมเต้นหย็องแหย็ง ๆ ให้ดู "ฉันยังไม่เพลียเลย เป็นแต่หอบนิดเหน่อยเท่านั้น"

ชะลอหาวหวอด แล้วควักสตางค์ออกจากกระเป๋ากางเกงเต็มกำมือพูดว่า "เห็นไหมวันนี้ฉันได้สตางค์มาจากพ่อเท่าไร ฉันได้มากเท่านี้ ก็เพราะฉันขอในโอกาสเหมาะคือเวลาที่พ่อดื่มเหล้าเข้าไปแล้วสองสามแก้ว ดูซี ห้า-สิบ-สิบห้า-ทั้งหมดถึงสี่สิบสตางค์"

"อย่างไรก็ไม่รู้ได้ เพราะชะลอเองมีถึงสี่สิบสตางค์ แต่ฉันก็ไม่เห็นว่าชะลอจะเป็นสุขชื่นบานอย่างไรเลย"

"นั่นมันไม่สำคัญดอก ฉันคิดว่าที่อุดมพูดดังนั้น ก็เพราะอุดมไม่เคยมีสตางค์มากอย่างนี้ อุดมคงไม่รู้สึกหรอกว่า การที่มีสตางค์ถึงสี่สิบสตางค์เป็นอย่างไร"

"ชะลอเข้าใจผิดไปแล้ว เพราะเวลานี้ฉันมีมากกว่าสี่สิบเสียอีก ฉันมี เดี๋ยวคิดดูก่อน ขายก้อนหินได้หนึ่งบาทเจ็ดสิบห้าสตางค์ ทำงานห้าวัน ได้วันละสามสิบ เป็นหนึ่งบาทห้าสิบ รวมทั้งหมดเป็นสามบาทยี่สิบห้าสตางค์ และมีเหรียญกันถุงอีกอันหนึ่งด้วย"

"อุดมไม่มีถึงเพียงนั้นหรอกน่ะ เอามาให้ฉันดูก่อน ฉันจึงจะเชื่อ"

"ตามฉันมาซี ไม่ช้าชะลอก็จะต้องเชื่อฉัน มาซิ"

"ไปไกลไหม" ชะลอถาม เหยียดแขน เหยียดขา บิดตัว แล้วลุกขึ้นเดินตามอุดมไปจนถึงคอกเจ้าลอยลม อุดมหยิบกระป๋องใส่สตางค์ ซึ่งเขาซ่อนไว้ มาเทสตางค์ออกนับให้ดู

"ไปได้มาจากที่ไหนกันนี่ พูดจริง ๆ นะ" ชะลอซักถามด้วยความสงสัย

"จริง ๆ ซิน่ะ ฉันหามาได้ด้วยน้ำพักน้ำแรงของฉันเอง"

"น้ำพักน้ำแรง เออ ฉันเองก็อยากทำงาน แต่เดี๋ยวนี้อากาศมันช่างร้อนเสียเหลือเกิน ยิ่งกว่านั้น ยายฉันยังบอกว่า ฉันไม่แข็งแรงพอที่จะทำงานหนักอีกด้วย แหมตั้งสามบาทสลึง แล้วอุดมจะเอาไปทำอะไรบ้างล่ะ"

"อย่าเพิ่งรู้เลย"

"ฉันพอจะเดาได้ดอก ฉันรู้ว่า ฉันจะเอาเงินรายนี้ไปทำอะไร ถ้าเป็นเงินของฉันก่อนอื่น ฉันจะเอาไปซื้อขนมหวาน ๆ เช่นขนมผิงและกลีบลำดวน ไว้กินแยะ ๆ แล้วจะซื้อถั่วยี่สงคั่วไว้กินให้อร่อยทีเดียว"

"ฉันจะไม่ซื้ออะไรตามที่ชะลอพูดเลย"

"ถ้าเช่นนั้น จะเอาเงินไปทำอะไร"

"ฉันรู้ซิ ว่าฉันควรใช้เงินของฉันอย่างไร ฉันบอกแล้วว่าอย่าเพิ่งรู้ก็เฉยๆ ไว้ก่อนเถอะ ฉันจะไม่บอกให้ใครรู้เลย มาเถอะกลับไปเล่นกันอีก"

ชะลอเดินตามอุดมกลับไป ความคิดของชะลอเต็มไปด้วยความอยากรู้อยากเห็น บัดนี้เขาไม่รู้สึกชื่นบานและอิ่มใจ ในจำนวนเงินสี่สิบสตางค์ของเขาเลย "ถ้าเรามีเงินถึงสามบาทสลึง" ชะลอคิด "เราคงเป็นสุขแน่ ๆ ทีเดียว"

บทที่ ๕

ทางเสื่อม

วันรุ่งขึ้น อุดมตื่นก่อน ๖.๐๐ นาฬิกา และออกจากบ้านไปทำงานตามเคย ส่วน "ชะลอ หลังยาว" ก็เที่ยวเตร่ไปเตร่มา โดยไม่รู้จะทำอะไร

ในชั่วเวลาเพียงสองวันแรกชะลอใช้สตางค์สี่สิบสตางค์ของเขาซื้อขนม และถั่วยี่สง จนเกือบหมด ขณะที่ของกินเหล่านี้ยังไม่หมด ชะลอรู้สึกว่า พวกเพื่อนๆ ช่างเอาใจใส่ต้อนรับ รุมหน้า รุมหลังเขาเสียจริง ๆ แต่พอรุ่งขึ้น เมื่อใช้สตางค์ห้าอันสุดท้ายไปแล้ว เพื่อนก็หายไปหมด อยากกินถั่วยี่สงอีก แต่ก็ไม่มีสตางค์ซื้อกิน เขาจึงรีบกลับบ้านเพื่อขอสตางค์พ่อ

เมื่อมาถึงบ้าน ชะลอได้ยินเสียงนายซุ่มกำลังบ่นเอ็ดตะโรอยู่ ทีแรกชะลอคิดว่าพ่อกำลังเมา เมื่อเขาโผล่เข้าไปในครัวแล้ว จึงเห็นว่าพ่อของเขามิได้เมา แต่กำลังโกรธมาก

พอนายชุ่มเห็นชะลอ ก็ร้องว่า “เจ้าหลังยาวเจ้าเด็กขี้เกียจ ดูซิว่าความขี้เกียจของแกนั้นให้ผลอย่างไรบ้าง ดูนั่นซี บอกว่าให้ดู”

ชะลอตะลึงอยู่ครู่หนึ่ง

พอรู้สึกตัวก็รีบเหลียวดูไปทางมือพ่อชี้โดยเร็ว เมื่อเห็นว่าอะไรเป็นอะไรแล้วก็ตกใจ และรู้สึกเสียใจในความผิดของตนขึ้นมาทันที ที่มุมห้องครัวมีขวดมากกว่า ๑๒ ใบ แตกเรียงรายกันอยู่ น้ำปลาไหลนองไปทั่วพื้น ส่งกลิ่นเหม็นคลุ้งไปทั่วห้อง

“ฉันบอกให้แกเอาขวดเหล่านี้ลงบรรจุลังตั้งแต่เมื่อวานนี้แล้วไม่ใช่หรือ ฉันบอกหรือเปล่าว่าให้รีบทำอย่าไถล เพราะนางแต้มมันชุกซนเวลามันไล่หนู มันจะโดนขวดแตกหมด ทั้งต้องเอาส่งเขาวันนี้ด้วยว่าอย่างไรเจ้าหลังยาว ฉันบอกแกหรือเปล่า”

ชะลอยกมือขึ้นเกาหัว แล้วตอบอ้อมแอ้มว่า “บอกจ๊ะ พ่อ”

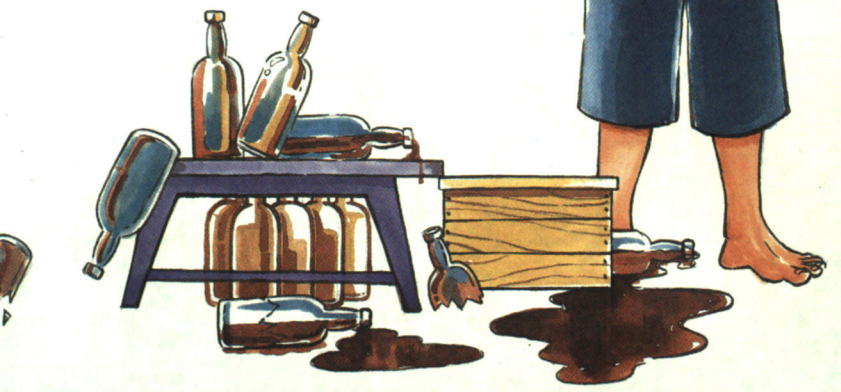

"แล้วทำไมถึงไม่ทำ" นายชุ่มดุต่อไปด้วยความโกรธที่ต้องเสียงานและเสียของ "ยังยืนเซ่ออยู่ทำไมอีกล่ะ กระดิกกระเดี้ยไม่ไหวแล้วหรือ มา มา ฉันจะช่วยทำให้แกเคลื่อนไหวได้เอง" นายชุ่มพูดแล้วก็รี่เข้าไปจับไหล่ชะลอ เขย่าอย่างแรง จนกระทั่งชะลอเซไปเซมา

"วันหนึ่ง ๆ แกมีงานการอะไรที่ต้องคิดต้องทำบ้าง ไม่ว่างทั้งวันทั้งคืนเทียวหรือ จึงไม่มีเวลาทำตามฉันสั่ง แกนี่เอาดีอะไรไม่ได้สักอย่าง ได้แต่เป็นเจ้าขี้เกียจหลังยาวเท่านั้น" นายชุ่มพูดแล้วก็ผลักชะลอออกห่าง ชะลอเห็นว่าไม่เป็นโอกาสเหมาะที่จะขอสตางค์ จึงเลี่ยงออกไปนอกบ้านอีก

ในวันต่อมา เมื่อชะลอผ่านร้านขายขนม ก็นึกอยากกินถั่วยี่สงคั่วมากกว่าทุกครั้ง เขาจึงกลับบ้าน และหวังว่าจะได้พบพ่อของเขาอารมณ์ดี แต่นายชุ่มยังคงนึกถึงเรื่องน้ำปลาอยู่ไม่วาย พอชะลอเข้าไปพูดว่า "พ่อขอสตางค์สักห้าสตางค์เถอะ" นายชุ่มก็พูดออกมาดัง ๆ ด้วยความโกรธว่า "ตั้งแต่นี้ต่อไป ฉันจะไม่ให้แกอีกเลย แม้แต่สตางค์เดียว ถ้าแกอยากได้สตางค์ ก็ไปทำงานหาเงินเอาเอง ฉันทนความเกียจคร้านของแกไม่ไหวแล้ว"

ชะลอได้ยินเช่นนั้นก็เสียใจ ร้องไห้น้ำตาไหลพราก เขาเดินออกจากบ้านไปนั่งอยู่ข้างบ่อน้ำ แล้วร้องไห้เรื่อยไปจนร้องไม่ออก เมื่อน้ำตาแห้งไปเองแล้ว เขาก็เอามือล้วงกระเป๋ากางเกง ควักลิ้นกระเป๋าดึงกลับออกมาข้างนอกเพื่อตรวจดูว่าจะมีอะไรหลงติดอยู่บ้าง เขาพบสตางค์อันหนึ่งซุกอยู่ที่มุมลิ้นกระเป๋าข้างขวา ก็ดีใจมาก กำสตางค์อันเดียวนั้นไว้แน่นและเดินตรงไปที่ร้านขายผลไม้

หญิงเจ้าของร้านผลไม้กำลังพูดอยู่กับลูกค้าคนหนึ่ง ชะลอจึงยืนคอยขณะที่เขากำลังคอยอยู่ชะลอได้ยินเสียงพูดและหัวเราะดังลั่นอย่างสนุกสนานจากที่ชุมนุมใกล้เคียง

ร้านขายผลไม้นั้น อยู่ติดกับประตูหน้าโรงแรมแห่งหนึ่ง ชะลอมองไปเห็นเด็กรับใช้สองคนในโรงแรมนั้นกำลังเล่นโยนหัวโยนก้อยกันอยู่

"ทีแรกกันมีสตางค์เดียวเท่านั้น เดี๋ยวนี้กันมีถึงสิบสตางค์แล้ว" เด็กคนเล็กที่ชื่อแก่นพูดดังด้วยความดีใจ พลางเขย่าสตางค์ในอุ้งมือ

ชะลอขยับตัวเมื่อได้ยินเสียงสตางค์กระทบกัน เขาคิดว่า "ถ้าเราเริ่มต้นเล่นด้วยสตางค์เดียว เราก็คงได้ถึงสิบสตางค์อย่างเด็กคนนั้นเป็นแน่ การเล่นโยนหัวโยนก้อยคงสนุกและง่ายกว่าทำงานเป็นไหน ๆ"

ชะลอเดินเข้าไปหาเด็กสองคนนั้น ส่งสตางค์ให้ และบอกความประสงค์ว่าจะขอเล่นด้วย แก่นรับสตางค์มา และจ้องดูหน้าชะลอร้องถามว่า "หัวหรือก้อย" แล้วโยนสตางค์ขึ้นไป

"หัว" ชะลอตอบ และสตางค์ก็ตกลงมา หงายข้างหัวขึ้นจริงๆ

ชะลอได้สตางค์เพิ่มขึ้นอีกหนึ่งสตางค์

รู้สึกประหลาดใจในความสมหวังของเขา และลุกขึ้นทันที เพื่อออกไปซื้อขนมกินแต่แก่นฉุดเขาไว้ และชวนให้เล่นต่อไปอีก

ชะลอเล่นต่อไปอีก บังเอิญมือขึ้น และได้สตางค์ถึงหกสตางค์ เขาจึงบอกเลิก

แก่นบ่นอุบอิบและพูดว่า เขาจะต้องเล่นแก้ตัวให้ได้ในคราวหน้า ส่วนชะลอก็ออกเดินไปซื้อถั่วยี่สงคั่วกิน

ชะลอคิดในใจว่า "เล่นโยนหัวโยนก้อยนี้ดีจริง ๆ คราวต่อไป ถ้าเราอยากได้สตางค์ ไม่ต้องง้อพ่อละ"

ชะลอกลับไปที่หน้าโรงแรมนั้นอีก และนั่งลงกินถั่วยี่สงอยู่ใกล้ๆ เด็กรับใช้สองคนนั้น ซึ่งยังคงเล่นกันอยู่ต่อไป เขาได้ยินเด็กสองคนนั้นพูดกันอย่างชัดเจน

ในตอนแรก เสียงที่เด็กสองคน สบถสาบานพล่อย ๆ และโต้เถียงกันด้วยคำหยาบคาย ทำให้ชะลอรู้สึกตื่นเต้นและนึกรังเกียจมาก เพราะแม้ว่าชะลอเป็นเด็กเกียจคร้าน เขาก็ยังมิเคยคบหาสมาคมกับเด็กเลวอย่างเด็กรับใช้สองคนนั้นเลย แต่เมื่อชะลอนั่งฟังไปนานๆ เข้า คำสบถสาบานและคำหยาบต่างๆ ก็ค่อยชินหูเข้าทุกที ชะลอจึงเริ่มเอาใจใส่ในการเล่นเย้าแหย่และคำหยาบของเด็กทั้งสองยิ่งขึ้น

ต่อมาไม่กี่วัน ชะลอก็รู้สึกชอบเด็กสองคนนั้น และมาเข้าร่วมวงเล่นบนทางเท้าหน้าโรงแรมเสมอ ชะลอรู้สึกว่า ค่อยทุเลาจากการอ่อนเพลียซึ่งเนื่องจากไม่เคยออกกำลังไปได้บ้าง เขามาเล่นที่หน้าโรงแรมทุกวัน บางทีเขานั่งอยู่ข้างประตูโรงแรม เพลินอยู่กับการพนันของเด็กทั้งสอง เขาปล่อยเวลาให้หมดไปวันหนึ่ง ๆ โดยไร้ประโยชน์

ในไม่ช้าการพนัน เล่ห์เหลี่ยมการโกง การโกหก และการสบถสาบาน ก็กลายเป็นของธรรมดาสำหรับชะลอ ชะลอเริ่มย่างเข้าใกล้ทางเสื่อมเข้าไปอีก คือ ยอมตนเป็นเพื่อนสนิทกับเด็กเลว ๆ เช่นนั้น

บทที่ ๖
ทางก้าวหน้า

วันหนึ่ง เมื่ออุดมทำงานประจำวันที่เขาได้รับมอบเสร็จแล้ว คนทำสวนขอให้เขาอยู่ต่อไปอีกสักครู่ เพื่อช่วยกันยกกระถางต้นไม้เข้าไปไว้ในห้องรับแขก

อุดมเป็นเด็กมีนิสัยเอื้อเฟื้อ ยินดีช่วยเหลือผู้อื่นเสมอ ขณะที่เขากำลังยกกระถางไม้ดอกกระถางหนึ่ง เดินผ่านห้องกลางจะเข้าประตูห้องรับแขก ก็พอดีนางมัลลีเดินสวนออกมา

"ดูซิ เธอทำพื้นสกปรกหมดแล้ว ทำไมไม่เช็ดเท้าเสียก่อน"

อุดมเหลียวมองหาที่เช็ดเท้า แต่ก็ไม่แลเห็น

"อ้าว ฉันลืมไปเสียแล้ว ฉันไม่น่าจะตำหนิเธอเลย เพราะเสื่อเช็ดเท้ายังไม่มี" นางมัลลีรีบพูดขึ้น เมื่อรู้สึกว่าอุดมไม่น่าจะถูกตำหนิเช่นนั้น

คนทำสวนพูดว่า "เสื่อเช็ดเท้า ซึ่งคุณนายสั่งซื้อไปนานแล้วนั้น ยังไม่มีคนเอามาส่งเลย เขาอาจลืมเสียแล้วก็ได้"

"ช่างเหลวไหลเสียจริง ๆ ฉันอยากพบคนทำเสื่อเหลือเกิน จะได้จ้างทำให้ทันใจถึงจะทำไม่ได้ดี จะดีหรือเลว สวยหรือไม่สวยก็ไม่เป็นไร ให้พอใช้ได้ก็แล้วกัน"

ขณะนั้นอุดมกำลังก้มเช็ดรอยเท้าที่เขาได้ทำเปื้อนไว้บนพื้น พอเขาได้ยินนางมัลลีพูดดังนั้น ก็คิดว่า เขาจะลองทำเสื่อเช็ดเท้าขึ้นเองสักผืนหนึ่ง

อุดมครุ่นคิดถึงวิธีการที่จะทำเสื่อเช็ดเท้าไปตลอดทางที่เขาเดินกลับบ้าน ถ้าเขาทำเสื่อได้สำเร็จสักผืนหนึ่ง ก็จะทำให้เขาภูมิใจมาก อุดมไม่เคยหย่อนความมานะ และความขยันขันแข็งเลย เขาคิดว่า ถ้าเขาหาวิธีเอาฟางข้าวมาฟั่นเป็นเกลียว แล้วขดเข้าให้เป็นแผ่นสี่เหลี่ยมเย็บต่อกันหลาย ๆ แผ่น จนมีขนาดเท่าที่เช็ดเท้า ก็อาจใช้เป็นที่เช็ดเท้าได้ดี

อุดมนึกได้ว่า ที่นาใกล้บ้านมีกองฟางอยู่หลายกอง จึงคิดจะไปขอฟางจากชาวนาเพื่อลองทำเสื่อเช็ดเท้าดูบ้าง ขณะนั้นเวลาเพิ่ง ๑๖.๐๐ นาฬิกาเศษเท่านั้น

อุดมกะว่าก่อนค่ำ เขามีเวลาพอที่จะให้อาหารเจ้าลอยลม และไปหาชาวนาได้

อุดมได้ฟางมามากพอกับความต้องการ เขาพยายามฟั่นฟางข้าวให้เป็นเกลียว จนนิ้วมือของเขาเจ็บระบมไปหมด แต่ก็ยังไม่สามารถที่จะขดเข้าให้เป็นเสื่อเช็ดเท้าได้เลย

อุดมคิดจะโยนฟางทิ้งเสียหลายครั้ง และคิดจะเลิกความพยายาม แต่เมื่อเขาคิดดูรอบคอบแล้ว เขาก็อดทนและมานะทำต่อไปอีก

คืนแรก อุดมพยายามทำที่เช็ดเท้าอยู่ถึงสองชั่วโมง จึงเข้านอน ในวันต่อมาเขาใช้เวลาซึ่งเคยออกวิ่งเล่นกับเพื่อนและเวลาพักผ่อนก่อนนอน มานั่งทำเสื่อเช็ดเท้าอีก รวมเวลาที่เขาพยายามแต่แรกจนบัดนี้ ถึงห้าชั่วโมงแล้วก็ยังมิได้รับผล

อุดมมานะทำต่อไป ในชั่วโมงที่หก ความพยายามก็ให้ผลสมความปรารถนา เขาเอาฟางที่ฟั่นได้ ขดเป็นแผ่นสี่เหลี่ยม แล้วเย็บต่อกันหลาย ๆ แผ่น จนกระทั่งทำสำเร็จเป็นที่เช็ดเท้าได้ผืนหนึ่ง

อุดมรู้สึกภูมิใจและอิ่มใจมาก จนถึงกับลุกขึ้นร้องเพลง ผิวปากโดยมิได้ตั้งใจ แล้วฉวยเสื่อเช็ดเท้าวิ่งไปอวดแม่ นางถมยาก็พลอยดีใจด้วย

ในวันรุ่งขึ้นขณะที่อุดมถือเสื่อเช็ดเท้าไปให้นางมัลลีนั้น อุดมรู้สึกอิ่มอกอิ่มใจเป็นที่สุด

เมื่อนางมัลลีได้เห็นเสื่อเช็ดเท้า และรู้ว่าใครเป็นคนทำแล้ว ก็ประหลาดใจมาก และกล่าวคำชมเชยความอุตสาหะของอุดม อุดมรู้สึกปลื้มใจยิ่งนัก ครั้นแล้วนางมัลลีก็ถามว่าอุดมจะคิดราคาเสื่อเช็ดเท้าผืนนั้นเป็นเงินเท่าไร

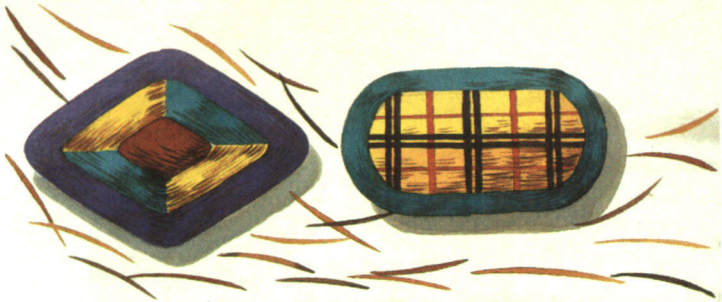

"ผมไม่คิดราคาดอกครับ" อุดมตอบ "ผมทำมาให้เพราะทราบว่าคุณป้ากำลังต้องการใช้ ผมไม่ได้ทำมาขาย ผมเอาเวลาเล่นของผมทำเสื่อผืนนี้ และรู้สึกยินดีมากที่คุณป้าชอบ"

หญิงใจดีตอบ "ตั้งแต่นี้ต่อไป เธอไม่ต้องมาดายหญ้าในสวนของฉันอีก เพราะเธอสามารถทำงานที่ดีกว่านั้นได้แล้ว จงไปทำเสื่อเช็ดเท้ามาให้มากที่สุดที่จะทำได้ แล้วนำมาให้ฉันในบ่ายวันอาทิตย์หน้า มีเวลาทำถึง ๖ วัน แล้วฉันจะจัดการขายให้"

วันรุ่งขึ้น อุดมไปขอฟางมาจากชาวนาอีก และลงมือทำที่เช็ดเท้าต่อไป ไม่ช้าก็ชำนาญ ทำได้ดีและเร็วขึ้น บัดนี้อุดมไม่รู้สึกลำบากยากใจ ในการทำเสื่อเช็ดเท้าเลย เขาทำได้อย่างคล่องแคล่วรวดเร็ว ดังนั้นในวันต่อ ๆ มา เขาจึงอาจทำได้วันละสี่ผืน ในชั่วเวลา ๖ วันนั้น เขาทำเสื่อเช็ดเท้าได้ถึง ๑๙ ผืน

อุดมทำผืนสุดท้ายเสร็จในคืนวันเสาร์ บ่ายวันรุ่งขึ้น เขาก็ขนไปที่บ้านนางมัลลี อุดมต้องขนไปสามเที่ยวจึงหมด เขานำเสื่อเช็ดเท้าทั้ง ๑๙ ผืน ไปกองรวมไว้ในห้องกลางแล้วยืนอยู่ข้างๆ ด้วยความอิ่มใจ เพื่อคอยนายหญิงผู้ใจดีของเขา

ครู่หนึ่ง นางมัลลีและหญิงชายอีกหลายคน ก็เดินออกจากห้องรับแขกเข้ามาในห้องกลาง วันนั้นเป็นวันที่นางมัลลีอายุครบ ๓ รอบ นางมัลลีจึงได้เชิญญาติ และมิตรมาร่วมรับประทานอาหารเป็นการฉลอง

เมื่อนางมัลลีแลเห็นอุดม ก็พูดว่า "นี่คือเด็กคนที่ฉันเล่าให้ฟังเมื่อสักครู่นี้ เสื่อเช็ดเท้าที่กองอยู่โน่น เขาทำเองทั้งนั้น"

อุดมถอยออกห่างกองเสื่อด้วยท่าทางสุภาพเรียบร้อย เพื่อหลีกให้ทุก ๆ คนชมเสื่อของเขาได้สะดวก หลังจากนั้นนางมัลลีก็เรียกอุดมเข้าไปในห้องนั้นอีก อุดมหน้าตื่นเมื่อไม่เห็นเสื่อเช็ดเท้าของเขาเลยสักผืนเดียว

หญิงเจ้าบ้านยิ้มแล้วพูด “เธอแปลกใจอะไรหรือ”

“ผมแปลกใจเสื่อเช็ดเท้าหายไปไหนหมดเล่าครับ” อุดมกล่าว

“อย่างนั้นหรือ” นางมัลลีพูด “กลับบ้านเสียก่อนเถิด เย็นมากแล้ว ป่านนี้เจ้าลอยลมคงคอยกินอาหาร”

อุดมก้าวเท้าไปหยิบหมวกของเขา ซึ่งได้วางไว้ข้างกองเสื่อเช็ดเท้า ทันใดนั้นเขาสังเกตเห็นว่าอะไรอยู่ในหมวก จึงก้มมองดูและเห็นว่าสิ่งที่อยู่ในหมวกของเขานั้น คือธนบัตรฉบับละหนึ่งบาท สตางค์สิบ และสตางค์ห้า ปนกันอยู่ ญาติและมิตรของนางมัลลีซึ่งรับซื้อที่เช็ดเท้าของอุดมไปคนละผืน ได้ให้ค่าเสื่อผืนละห้าสิบสตางค์ เพราะเขาสงสารอุดม อุดมทำเสื่อมาสิบเก้าผืน ดังนั้นจึงได้เงินถึงเก้าบาทห้าสิบสตางค์

"เงินค่าเสื่อทั้งสิ้นเก้าบาทห้าสิบสตางค์" นางมัลลีพูดกับอุดม "รวมทั้งเงินส่วนแบ่งค่าขายก้อนหิน และค่าแรงทำสวน เป็นสิบสี่บาทยี่สิบสตางค์ เอ้านี่แน่ะ ฉันเพิ่มให้เธออีกเจ็ดสิบห้าสตางค์ พอดีครบสิบห้าบาท ตามที่เธอต้องการแล้ว"

"สิบห้าบาท" อุดมพูดเสียงดังด้วยความดีใจจนน้ำตาคลอ เขาลืมตัว ร้องขึ้นว่า "สิบห้าบาท เจ้าลอยเอ่ย แม่จำ"

ครั้นความตื่นเต้นค่อยสงบลงแล้ว อุดมรู้สึกว่า นางมัลลีนายหญิงผู้ใจดีของเขาแสดงความกรุณาและสนิทสนมกับเขามาก เขาจึงพูดว่า "ผมขอบคุณมาก โปรดกรุณาเรียนทุกๆ ท่าน ที่ได้กรุณาเอื้อเฟื้อผมด้วย ผมไม่ทราบว่าจะแสดงความสำนึกบุญคุณของท่านได้อย่างไร"

"ขอบใจ เธอจะกลับก็ได้แล้ว" นางมัลลีพูด "ฉันจะขอร้องเธอสักอย่างหนึ่งหวังว่าคงไม่ขัดข้อง ฉันจะไปหามารดาเธอสักครั้งหนึ่ง อยากเห็นมารดาของเธอดีใจในเมื่อเธอมอบเงินทั้งหมดให้"

อุดมตอบ "ไปพร้อมกับผมเดี๋ยวนี้ก็ได้ครับ"

"ไม่ไปเดี๋ยวนี้หรอก" นางมัลลีตอบ แล้วหัวเราะ "ฉันจะไปเย็นพรุ่งนี้"

บทที่ ๗

คบคนพาล

อุดมเดินกลับบ้านด้วยความปลื้มใจ เขาลำบากใจมากที่จะต้องเก็บเรื่องนี้ไว้เป็นความลับ และยังไม่บอกให้มารดาของเขาทราบ จนกว่าจะถึงวันพรุ่งนี้ พอถึงบ้านเขาต้องแวะเข้าไปในคอกม้าก่อน เพื่อสงบความตื่นเต้น

"ลอยเอ๋ย พรุ่งนี้เจ้าไม่ต้องจากฉันไปหรอก" อุดมพูดและเอามือลูบคอม้าตัวโปรดของเขาแล้วผละไปหยิบกระป๋องเก็บสตางค์ออกมาเทนับรวมกับสตางค์ที่ได้มาใหม่

ขณะที่อุดมกำลังนับสตางค์อยู่ เขาได้ยินเสียงดังขึ้นที่ประตูคอกม้า เขาสะดุ้งชะงักทันที เพราะเห็นใครคนหนึ่ง กำลังค่อย ๆ ดึงบานประตูแง้มออก ครู่หนึ่งชะลอและเด็กใส่เสื้อแดงซึ่งอุ้มไก่ตัวหนึ่งมาด้วย โผล่เข้ามาที่ประตู

เมื่อเด็กทั้งสองเข้ามาถึงกลางคอก พอแลเห็นอุดม ซึ่งเจ้าลอยลมยืนบังอยู่ก็ชะงัก ชะลอพูดตะกุกตะกักว่า “เรา เรา เรามา อ้า ฉัน หมายความว่า ฉันมา มา มา” แก่นซึ่งใส่เสื้อแดงต่อคำพูดของชะลออย่างรวดเร็ว “ถามแกดูว่า วันจันทร์นี้แกจะไปบ่อนชนไก่กับเราไหม ดูซี เรามีไก่ชนอยู่ตัวหนึ่ง มันเก่งเหลือเกิน ชะลอบอกว่า แกเป็นเพื่อนสนิทของเขา ฉันจึงมาชวนไปด้วย”

เมื่อชะลอได้ยินเพื่อนช่วยพูดต่อไปดังนั้นแล้วก็หายประหม่า จึงพยายามพูดชี้แจงถึงความสนุกสนานในการชนไก่ เพื่อสนับสนุนคำพูดของแก่นผู้เป็นเพื่อนใหม่ของเขา แต่อุดมได้จ้องมองหน้าเพื่อนใหม่ของชะลออย่างขมึงทึงด้วยความเกลียดชัง แล้วก็มองดูไก่และพูดเบา ๆ กับชะลอด้วยความสงสารว่า “และเธอก็ชอบไปยืนดูมันตาแตกหงอนฉีกด้วยหรือ”

“ฉันก็ยังไม่รู้” ชะลอตอบ “แต่ใครๆ พูดกันว่า การชนไก่เป็นกีฬาที่น่าดูมาก ฉันก็มิใช่ว่าจะมีใจโหดร้ายไปกว่าคนอื่น ๆ ดอก ใครๆ ก็พากันไปดู ฉันก็ไม่มีอะไรทำ ดังนั้น ฉันจึงเห็นว่าควรไปดูกับเขาบ้าง”

“แต่ฉันมีงานอย่างอื่นที่จะต้องทำ” อุดมพูดแล้วก็หัวเราะ “ฉันไม่ไปละ”

“เราไปสนุกกันสักวันเถอะน่า จะเป็นอะไรไปนะ” ชะลอเซ้าซี้ชวน

“อย่าเลย” อุดมตอบ “ฉันก็สนุกอยู่ทุก ๆ วันแล้ว”

“เออนี่แน่ะ อุดม เงินที่หามาได้น่ะ จะเอาไปทำอะไร” ชะลอถาม

อุดมกระซิบตอบ “ฉันจะบอกทีหลัง และฉันเชื่อว่า เมื่อเธอได้ไปเห็นลูกตาไก่ทะเล้นออกมาแล้ว เธอคงไม่นึกสนุกเป็นแน่”

ชะลอลังเลใจแล้วพูด “ถ้ามีอะไรที่อื่น ซึ่งจะทำให้ฉันพอใจละก้อ---”

“มาเถอะ” แก่นชวน “มาเถอะน่า” แล้วก็ฉุดชะลอออกห่างจากอุดม และมองดูอุดมด้วยความเคือง

เมื่อออกมาพ้นคอกม้าแล้ว แก่นจึงพูดกับชะลอว่า “แกนี่เซ่อจริง ๆ เทียว พูดถึงเรื่องเงินทำไมนะ ในกระป๋องที่อุดมถือ ฉันเห็นมีธนบัตรแยะเทียว”

“จริง ๆ หรือนี่” ชะลอออกอุทาน

“ก็จริงน่ะซี แต่ทำไมแกจึงพูดตะกุกตะกักนักเล่า เมื่อเราแรกเข้าไปน่ะ”

“ฉันขายหน้าอุดมเขา”

“หนอย ขายหน้า แกไม่ต้องพูดถึงขายหน้าอีกต่อไป เพราะแกร่วมมือกับฉันแล้ว

และฉันก็จะไม่ยอมให้แกกลับใจด้วย แกเป็นหนี้ฉันบาทกว่า แกจะต้องใช้ฉันภายในคืนนี้" แก่นหยุดนิ่งอยู่ครู่หนึ่ง แล้วจึงพูดต่อไปว่า "ฉันจะกลับไปเอาเงินของอุดมมาเอง"

ชะลอพูดว่า "ฉันยังไม่เคยนึกว่าจะขโมยใครเลย ยิ่งคนจน ๆ อย่างอุดมแล้วก็ไม่น่าไปเกี่ยวข้องกับเขาหรอก เขาอุตส่าห์ทนทำงานด้วยความเหนื่อยยาก จึงหาเงินมาได้"

"เราไม่ได้ขโมยนี่นา เราขอยืมเขาไปชั่วคราวต่างหาก และถ้าไก่ของเราชนะเราก็จะเอาเงินมาใช้คืนให้ เขาคงไม่ทันรู้ดอก"

ชะลอไม่ตอบว่ากระไร แล้วต่างคนต่างแยกกันไป ชะลอเองก็ยังคิดไม่ออกว่าตนเองควรจะทำอย่างไรต่อไป

เวลาดึกสงัดในคืนวันนั้น ชะลอได้ยินเสียงเคาะที่หน้าต่าง เขารู้ดีว่าใครเป็นผู้เคาะ เพราะเขาจำได้ว่าเสียงที่เคาะนั้น เป็นสัญญาณที่รู้กันระหว่างเขากับเพื่อนสารเลวของเขา

ชะลอถึงกับตัวสั่น เมื่อนึกขึ้นมาได้ว่า เขาจะต้องไปทำอะไร เขานอนนิ่งเงียบชักผ้าห่มคลุมโปงอยู่ จนได้ยินเสียงเคาะที่หน้าต่างอีกครั้งหนึ่ง เขาจึงลุกขึ้นแต่งตัวและเปิดหน้าต่างออก

เพื่อนของเขากระซิบว่า "ไปหรือยังล่ะ"

ชะลอไม่ตอบ แต่ปีนหน้าต่างออกเดินตามแก่นไปเงียบ ๆ ครั้นเข้าไปถึงคอกเจ้าลอยลม ก็พอดีเมฆก้อนใหญ่ลอยมาบังดวงจันทร์ครึ่งซีกไว้ และทำให้มืดลง

"เรากลับกันเถอะ" ชะลอพูด "ยังไม่ถึงเวลาเลย"

"กลับไม่ได้เสียแล้ว" เพื่อนของชะลอตอบ แล้วเปิดประตูคอกม้าออก "มาจนถึงที่แล้วจะกลับทำไม" พูดแล้วก็ผลักชะลอเข้าไปในคอก

"หาพบหรือยัง ระวังอ้ายม้าตัวนั้นให้ดีนะ" แก่นเตือน ขณะที่คอยดูต้นทาง "ได้แล้วหรือ มัวทำอะไรอยู่ เร็ว ๆ เข้าเถอะ ได้ยินเสียงอะไรก็ไม่รู้"

"ฉันกำลังนับสตางค์อยู่" ชะลอตอบแล้วฉวยกระป๋องใส่เงินของอุดม เดินมาที่ประตูคอก ขณะนั้นเมฆก้อนใหญ่ลอยเคลื่อนพ้นดวงจันทร์ไปแล้วเด็กทั้งสองจึงมองเห็นกันได้ถนัด

"ยังจะมายืนงงอยู่ทำไมอีก" แก่นพูด แล้วกระชากกระป๋องใส่เงิน มาจากมืออันสั่นของชะลอ และฉุดชะลอออกเดินทันที

แก่นบอกว่าจะเอาไปเพียงห้าสลึง และจะใช้คืนในวันจันทร์นี้" ชะลอพูด "จะไม่เอาของเขาไปทั้งหมดไม่ใช่หรือ"

"หุบปากเสียทีเถอะ" เพื่อนของเขาตอบ แล้วก็เดินแยกจากชะลอไป โดยไม่ยอมฟังเสียงของเขา "ถ้าฉันจะถูกจับ ก็คงไม่ใช่เพราะเรื่องเงินเพียงห้าสลึงดอก"

เมื่อได้ยินดังนั้นชะลอรู้สึกใจหายวาบ และชาไปทั้งตัว พูดอะไรไม่ออก เพื่อนผู้สมรู้ร่วมคิดของเขาได้เงินทั้งหมดของอุดมไปแล้ว ชะลอกลับบ้านและค่อย ๆ คลานขึ้นที่นอนด้วยความหวาดหวั่นในความผิด ที่ตนได้กระทำลงไปในครั้งนี้เป็นอันมาก

ตลอดคืนนั้น ชะลอฝันร้ายต่างๆ นานา นอนไม่หลับสนิท เขานอนนิ่งคอยฟังเสียงแกรกกรากต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ขยับตัวเคลื่อนไหวไม่ได้ แม้แต่จะหายใจก็แสนยาก

เขานอนกระสับกระส่ายตลอดคืน

ชะลอได้ยินเสียงนกเสียงกาและเห็นธรรมชาติทุกสิ่งทุกอย่างสดชื่นเช่นเคย ชะลอก็ยิ่งกระวนกระวายใจ

วันนั้น เป็นวันแรกของงานก่อพระทรายที่วัดแห่งหนึ่งในเมืองในตอนเช้า ทั้งผู้ใหญ่และเด็กแต่งตัวสวยงาม พากันเดินผ่านหน้าบ้านของชะลอไปยังบริเวณงาน อุดมแต่งกายด้วยเสื้อผ้าที่ซักสะอาดและเรียบร้อย เมื่อเดินผ่านมาเห็นชะลอยืนพิงประตูหน้าบ้านอยู่ เขาร้องทักว่า "เอ๊ะ ชะลอ เป็นอะไรไปหรือ ดูหน้าดำคร่ำเครียดเหลือเกิน"

"ฉัน - ฉัน" ชะลอพูดอ้อมแอ้ม "ทำไมฉันหน้าดำผิดปรกติไปมากหรือ"

อุดมหัวเราะ ตอบว่า "ถ้าเช่นนั้น หน้าเธอก็ขาวมากเทียว พอใจหรือยังล่ะทีนี้ หน้าขาวซีดเหมือนคนตายทีเดียว"

"ขาวซีด" ชะลอทวนคำ ใจลอย ไม่รู้สึกตัวว่าพูดอะไรออกไปด้วยซ้ำ ครั้นแล้วเขาก็หันหลังให้อุดมทันที เพราะเขาไม่อาจมองหน้าอุดมได้อีกต่อไป

ชะลอใคร่จะตามอุดมไปและกราบไหว้บอกความผิดทุกประการ บัดนี้เขาอยากจะทำทุกๆ อย่าง เพื่อขจัดความผิด ซึ่งทำให้เขาหนักใจอยู่นั้นให้สิ้นไป

เมื่อชะลอนึกไปถึงขณะที่อุดมรู้ว่า เงินของเขาสูญไปหมดแล้ว เขาก็รู้สึกหวาดเกรงเป็นกำลัง กระวนกระวายจนเขาไม่อาจอยู่ติดบ้านและก็ไม่รู้ที่จะทำอะไร หรือจะไปที่ไหน เขาเดินไปที่หน้าโรงแรมอย่างคนใจลอย ผุดลุกผุดนั่ง เดินไปเดินมาอยู่แถบนั้นตลอดวัน แก่นผู้สมรู้ร่วมคิดของเขา พยายามปลอบโยนให้เขาคลายความหวาดกลัว โดยยกเอาเรื่องการชนไก่ในวันรุ่งขึ้นมาพูดให้ฟัง แต่ก็ไร้ผล

เด็กทั้งสองตกลงกันว่า บ่ายๆ เขาจะพากันไปยังทุ่งนาที่เปลี่ยวปลอดคน เพื่อแบ่งเงินที่ขโมยมาได้

บทที่ ๘
ผู้บริสุทธิ์

เมื่ออุดมกลับถึงบ้านในตอนสาย ก็มีงานยุ่งต้องปัดกวาดจัดบ้านเรือนให้สะอาดเรียบร้อยเพื่อเตรียมไว้ต้อนรับนางมัลลี นายหญิงผู้ใจดีซึ่งได้นัดไว้ว่าจะมาเยี่ยมเขาในวันนี้ และอุดมก็ได้บอกเรื่องนี้ให้นางถมยาทราบแล้ว

"อุดม ลูกรัก แม่ดูเจ้าร่าเริงเหลือเกินนะ" นางถมยาพูด "พรุ่งนี้ก็จะเป็นวันกำหนดนัด ให้เขามารับเงินค่าเช่าที่ แม่ได้บอกให้ลุงตรึกมารับเจ้าลอยลมไปบ่ายวันนี้ แม่บอกขายให้เขาแล้วละ"

ขณะนั้นมีรถเทียมม้าเดี่ยวคันหนึ่ง มาหยุดอยู่หน้าประตูบ้านนางถมยา อุดมวิ่งออกไปดูก็เห็นว่า ผู้ที่นั่งมาในรถนั้น คือ นายหญิงผู้ใจดีของเขานั่นเอง เขาจึงทำความเคารพและเชื้อเชิญให้เข้าบ้าน นางมัลลีเดินเข้าประตูมา หน้าตายิ้มแย้ม และในไม่ช้าก็ทำให้นางถมยายิ้มตามไปด้วย เพราะปลื้มใจเมื่อได้รับคำชมว่า เขาช่างจัดบ้านเรือนสะอาดเรียบร้อย น่าอยู่และมีลูกชายที่ขยันขันแข็งน่ารักมาก

มีเสียงเคาะประตูหน้าบ้านดังขึ้น อุดมออกไปเปิดรับ ลุงตรึกเดินเข้ามาและบอกว่าเขามารับเจ้าลอยลม อุดมจึงรีบวิ่งไปที่คอกม้าโดยเร็ว

ประมาณสองสามนาที หลังจากที่ลุงตรึกนั่งลง อุดมก็วิ่งกระหืดกระหอบกลับเข้ามาหน้าซีด แสดงความตกใจ และเสียใจอย่างล้นเหลือ

นางถมยามองดูลูกชายด้วยความตกใจ อุดมพยายามจะพูด แต่ก็พูดไม่ออก อึกอักอยู่เป็นครู่ ในที่สุดก็ร้องไห้สะอื้น พูดว่า "หมดแล้วแม่ หายหมดแล้ว"

"อะไรหายลูก" นางถมยาถามด้วยความกังวล เพราะไม่รู้ต้นสายปลายเหตุ

"เงินหาย แม่ เงินของผมตั้งสิบห้าบาท ผมใส่กระป๋องเก็บไว้ในคอกเจ้าลอยลม เมื่อกี้ผมไปเอา แต่ก็หาไม่พบ มันหายไปทั้งหมด หายจริง ๆ แม่ เย็นวานนี้ ผมยัง

เอาออกมานับดู และยังนึกปลื้มใจอยู่ว่าเป็นเงินที่ผมหาได้ด้วยน้ำพักน้ำแรงของผมเองแท้ๆ ผมยังคิดอยู่ว่าถ้าผมเอามาให้แม่เห็นแล้ว แม่จะประหลาดใจและดีใจอย่างไรบ้าง"

นางถมยาฟังอุดมเล่า ด้วยความพิศวงเป็นอย่างยิ่ง นางมัลลีนั่งฟังนิ่ง ๆ มองดูนางถมยา แล้วก็หันไปดูอุดม และพยายามนึกหาเหตุผล เพื่อต้องการรู้ความจริง

"เรื่องนี้ประหลาดมาก" นางมัลลีพูด "ทำไมจึงเอาเงินใส่กระป๋องไปเก็บไว้ในคอกม้า ทำไมจึงไม่ให้แม่ของเธอรักษาไว้"

"คุณป้าจำไม่ได้หรือครับ" อุดมพูด ขณะที่น้ำตาไหลพรากออกมา "จำไม่ได้หรือว่าคุณป้าขอร้องมิให้ผมบอกแม่เรื่องเงินที่ผมหาได้ จนกว่าคุณป้าได้อยู่พร้อมในเวลานั้นด้วย"

"เธอยังไม่ได้บอกให้แม่รู้ดอกหรือ"

"ยังเลยครับ แม่ยังไม่ทราบเลย" อุดมพูดยืนยัน และรู้สึกน้อยใจที่นางมัลลีซักถามคาดคั้นราวกับว่ามิได้เชื่อคำพูดของเขา แล้วอุดมก็เลยนิ่งเสียไม่พูดตอบว่ากระไรอีก

นางถมยาไม่สงสัยว่า ลูกชายของแกจะนำเรื่องเท็จมากล่าวเลย คงสงบอารมณ์ฟังเรื่องราวโดยมิได้โต้แย้ง และพูดแต่เพียงว่า แกหวังว่าเงินจำนวนนี้คงไม่สูญไปไหน คงจะหาพบภายหลัง แล้วนางถมยาก็ปลอบให้อุดมหยุดร้องไห้

"ผมหยุดแล้วแม่" อุดมตอบ "และผมจะไม่ร้องไห้อีกต่อไป" อุดมพยายามข่มใจกลั้นกลืนความเสียใจไว้ และไม่ยอมให้น้ำตาไหลออกมาอีกเลย จนกระทั่งลุงตรึกลุกขึ้นยืนจะกลับและบอกว่า แกอยู่ช้าต่อไปอีกไม่ได้แล้ว เพราะจะรีบไปธุระที่อื่น อุดมจึงต้องเดินออกจากห้องไปด้วยความเศร้าสลด เพื่อนำเจ้าลอยลมมามอบให้ลุงตรึก

ต่อมาอีกสองสามนาที อุดมก็จูงเจ้าลอยลมเดินมา และส่งบังเหียนให้ลุงตรึก ซึ่งออกมาคอยอยู่ที่ถนนหน้าบ้าน แล้วอุดมก็ยืนก้มหน้า ไม่พูดจาอะไรแม้แต่คำเดียว

ทันใดนั้น มีหญิงหลายคนผ่านมา คนหนึ่งแวะเข้าตบหลังอุดม ซึ่งกำลังยืนละห้อยอยู่จนเขาสะดุ้ง แล้วถามว่า "เธอจำฉันไม่ได้ดอกหรือ"

"ผมจำไม่ได้" อุดมตอบ "ผมคิดว่าผมเคยเห็นหน้าท่านที่ไหนมาก่อน แต่ก็ลืมเสียแล้ว"

"ลืมจริง ๆ หรือ ดูนี่แน่ะ" หญิงนั้นพูด พลางแบมือที่กำไว้ออก "เธอลืมจนกระทั่งคนที่ให้เหรียญอันนี้ และคนที่เตือนให้รักษาเหรียญนี้ไว้ให้ดีด้วยละซี" กลางฝ่ามือของหญิงนั้นมีเหรียญกันถุง อันที่นายเพียรให้อุดมมานั่นเอง

อุดมตะครุบเหรียญนั้นโดยเร็ว ถามว่า "น้าได้เหรียญอันนี้มาจากไหนครับ แล้วเงินนอกนั้นของผมล่ะ"

เมียนายเพียรถามด้วยความสงสัย "เงินอะไรของเธอ"

"น้าพบเหรียญอันนี้ที่ไหนครับ"

"พบที่คนซึ่งเธอให้เขาไปน่ะซิ ใช่ไหมล่ะ" หญิงนั้นตอบ แล้วเดินจากไป

ขณะนั้น นางมัลลีซึ่งได้เดินตามลุงตรึกออกมาด้วย เพื่อจะดูเจ้าลอยลม ได้เห็นและได้ยินคำโต้ตอบของคนทั้งสองอย่างชัดเจน จึงร้องเรียกให้หญิงนั้นหยุดอยู่ก่อน และถามว่า "ได้เหรียญกันถุงอันนั้นมาจากไหน"

เมียนายเพียรจึงเล่าว่า "ดิฉันไปพบเข้าโดยบังเอิญแท้ ๆ เมื่อสักพักหนึ่งนี่เอง ลูกของดิฉันไม่สบาย ดิฉันจึงรีบเดินตัดทุ่งนามาตามหมอ พอเหนื่อยดิฉันก็นั่งลงพักบนคันนาใกล้กับพุ่มไม้ต้นหนึ่ง ดิฉันนั่งอยู่ได้สักครู่ ก็มีเด็กผู้ชายสองคนเดินออกมาจากพุ่มไม้นั้น ตรงมาทางที่ดิฉันนั่ง เด็กสองคนนั้นขนาดไล่เลี่ยกับพ่ออุดมนี่แหละ"

เมียนายเพียรชี้มือไปที่อุดมซึ่งยืนอยู่ข้าง ๆ “คนหนึ่งสูงกว่า แต่อีกคนหนึ่งร่างเล็กๆ ดูท่าทางเขารีบร้อนมากเดินเหลียวหน้าเหลียวหลังลุกลี้ลุกลน จนเด็กคนเล็กสะดุดคันนาล้มลง ดิฉันเห็นเหรียญอันนี้ หล่นออกมาจากกระเป๋า พอเด็กคนนั้นลุกขึ้นได้ก็เหลียวมาดูดิฉัน แล้วก็รีบหันหน้าหนีชวนกันเดินต่อไปโดยเร็ว ดิฉันลุกไปหยิบเหรียญอันนี้ขึ้นหมายจะร้องเรียกเขาให้กลับมาเอา แต่เมื่อดิฉันเห็นและจำได้ว่าเป็นเหรียญกันถุง อันเดียวกับที่นายเพียรสามีของดิฉันเก็บไว้นานแล้ว และให้อุดมมา ดิฉันก็นิ่งเสีย และตั้งใจจะเก็บเอามาเป็นพยานต่อว่าอุดมให้รู้สำนึกถึงคำที่ได้รับปากไว้กับสามีของดิฉัน และอุดมควรจะคืนให้เจ้าของเดิมเสีย”

"เหรียญอันนี้ของผมเอง" อุดมพูดเสียงดัง "และผมไม่เคยให้ใครไปเลย แต่ แต่"

"แต่เจ้าเด็กสองคนนั่นขโมยไป" ชายคนหนึ่งยืนฟังอยู่ข้าง ๆ พูดออกความเห็นขึ้นบ้าง

"สองคนนั่นไปทางไหนกัน" อุดมถาม "ผมจะไปตามเดี๋ยวนี้แหละ"

"อุดมอย่าไปเลย" นางมัลลีห้าม แล้วร้องเรียกชายลูกจ้างที่ขี่ม้าตามมาด้วยให้ควบม้าไปตามจับเด็กขโมยสองคนนั้น

"ดีแล้ว" ลุงตรึกเห็นพ้องด้วย แล้วหันไปพูดกับชายลูกจ้าง "คุณไปตามถนนนี้แหละ ผมจะวิ่งตัดทุ่งไปเอง ช่วยกันล้อมจับให้ได้นะ" ลุงตรึกรับอาสาแข็งขัน และลืมธุระของตนเองเสียสนิท

บทที่ ๙

มิตรแท้

บัดนี้นางมัลลีเชื่อในความบริสุทธิ์ของอุดมแล้ว จึงบอกคนขับรถให้หยิบเอาของที่รถมาให้ คนขับรถหยิบอานและบังเหียนใหม่เอี่ยมงดงามมา แล้วนำไปพาดลงบนหลังเจ้าลอยลม

นางมัลลีพูดว่า "อุดม ไปจัดผูกอานให้เจ้าลอยลมเองซี ฉันยกให้เป็นรางวัลในความดีของเธอ" นัยน์ตาของอุดมเป็นประกายวาวด้วยความปลื้มใจ

ในไม่ช้า ข่าวเรื่องการจับขโมย และความใจดีของนางมัลลี ก็โจษกันแพร่ไปทั่วแถบนั้น ผู้คนที่อยากรู้เรื่องราวให้ละเอียด ต่างก็พากันมายืนมุงไต่ถามเรื่องราวจากอุดม ซึ่งยังคงยืนอยู่ริมถนนหน้าบ้าน พวกเด็กๆ ที่ชอบพออัชฌาสัยกับอุดม ก็ออกความเห็นกันต่าง ๆ และแสดงความโกรธแค้นผู้ที่ขโมยเงินของอุดมไป

ทันใดนั้นทุกคนต่างก็เพ่งมองไปทางปลายถนน มีเด็กคนหนึ่งกำลังวิ่งตรงมาและร้องตะโกนบอกว่า "มากันแล้ว จับขโมยได้แล้ว"

ลูกจ้างนางมัลลีซึ่งขี่ม้ามานั้น ได้พาเด็กคนหนึ่งนั่งซ้อนมาข้างหลัง ส่วนลุงตรึกฉุดเด็กอีกคนหนึ่งเดินตามมา เด็กที่ลุงตรึกฉุดมาถูกมัดมือไพล่หลัง ใส่เสื้อสีแดง ซึ่งทำให้อุดมนึกออกทันทีว่าเป็นใคร

ขณะที่เกิดเอะอะกันขึ้น ในกลุ่มคนที่มามุงดู

ชายคนหนึ่งหน้าแดงก่ำ มีกลิ่นเหล้าฟุ้งออกมาจากปาก พยายามผลักและดันคนเพื่อแหวกทางเข้ามาดูให้รู้เรื่องราวบ้าง พอชายคนนั้นเข้ามาถึงวงในได้ ก็พอดีลูกจ้างนางมัลลีหย่อนร่างเด็กที่พานั่งม้ามาด้วยนั้นลงยังพื้น

"ฉันอยากดูหน้าเจ้าเด็กขโมยนัก" ชายหน้าแดงร้องตะโกน แล้วจับคางเด็กคนที่ใส่เสื้อขาวซึ่งยืนก้มหน้าอยู่นั้นให้เงยขึ้น

เด็กคนนั้น คือลูกชายของชายหน้าแดงนั้นเอง

"ชะลอ" ชายหน้าแดงหรือนายซุ่มร้องลั่น พลันรู้สึกอายขายหน้าและสลดใจถึงกับคอตก

ขณะนั้นทุกคนพากันเงียบกริบ

ชะลอคุกเข่าลงกล่าวรับสารภาพผิดทุกประการ ขอร้องให้พ่อยกโทษให้เขาสักครั้งหนึ่งและสัญญาว่า จะไม่ประพฤติตนเช่นที่แล้วมาอีกเลย

ส่วนแก่น เด็กใจแข็ง ผู้เป็นตัวการ ซึ่งทุกคนลงความเห็นว่าควรส่งตัวให้ตำรวจจัดการเสียนั้น ทีแรกยังวางท่าปฏิเสธและโต้แย้งข้อกล่าวหามิได้ละลด จนกระทั่งเขาได้ยินคำสารภาพของชะลอ และลุงตรึกค้นพบเงินในกระเป๋ากางเกง และเมียนายเพียรกล่าวยืนยันว่าเขาเห็นเหรียญกันถุงหล่นออกจากกระเป๋าของแก่นแน่นอน แก่นจึงหน้าซีดสำแดงความหวาดกลัวที่จะได้รับโทษออกมาอย่างเด่นชัด

"ส่งให้ตำรวจจัดการเสียเถอะ เด็กคนนี้เคยลักเล็กลักน้อยจากคนที่มาพักอยู่ในโรงแรมเสมอ จนตำรวจเขาจับได้ และให้ทำทัณฑ์บนไว้สองครั้งแล้ว" ลุงตรึกพูด

เมื่ออุดมเห็นชะลอจะถูกมัดมือเช่นเดียวกับแก่น อุดมก็ร้องว่า "ผมขอร้องชะลอไว้ได้ไหม ผมเชื่อแน่ว่า เขาไม่ตั้งใจจะขโมยเงินของผมหรอก"

นางถมยาพูดสนับสนุนคำลูกชายว่า "ดิฉันก็เห็นว่าควรปล่อยชะลอ ยกโทษให้เขาสักครั้งเถิด ถ้าส่งเขาไปให้ตำรวจ นายซุ่มคงจะพลอยได้รับความเสื่อมเสียมาก"

นายซุ่มยืนคอตก หน้าเศร้าอยู่ด้วยความละอายและน้อยใจ เขาพูดขึ้นว่า "เป็นความผิดของผมเอง ที่ไม่ระวังเลี้ยงดูสั่งสอนลูกให้ดีปล่อยให้ลูกเกียจคร้านหลังยาวคบเพื่อนสารเลวเช่นนี้"

"ต่อไปนี้ เขาคงไม่เกียจคร้านอีกหรอกครับ" อุดมพูดกับนายซุ่มแล้วหันไปพูดกับนางมัลลีว่า "คุณป้าจะไม่ช่วยพูดขอโทษให้ชะลอบ้างหรือครับ"

"อย่าขอให้เขาช่วยพูดเลย" ลุงตรึกค้าน "เอาอย่างนี้เถอะ สำหรับชะลอเราขอให้นายซุ่มส่งเขาไปอยู่รับใช้ท่านสมภารที่วัดเสียสักเดือนหนึ่งก็แล้วกัน เขาคงจะกลับตัวได้"

ไม่มีใครพูดว่ากระไรอีก ทุกคนเห็นชอบตามคำพูดของลุงตรึก

ชะลอต้องไปรับใช้ท่านสมภาร อยู่ที่วัดใกล้บ้าน ส่วนแก่นเด็กรับใช้ในโรงแรมนั้นถูกนำส่งให้ตำรวจจัดการต่อไป และทั้งไม่มีใครรับเป็นผู้ปกครองด้วย

นายซุ่มต้องไปทำใบประกันทัณฑ์บนให้ไว้กับเจ้าหน้าที่ รับรองว่าจะระวังควบคุมชะลอ บุตรชายของเขาให้ประพฤติตนดีต่อไปภายหน้า

อุดมไปเยี่ยมชะลอที่วัดบ่อย ๆ และนำเอาสิ่งของเล็ก ๆ น้อย ๆ ตามที่เขาจะหาได้ติดมือไปฝากชะลอด้วยเสมอ ชะลอรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาที่อุดมมีต่อเขาเป็นอันมาก ความประพฤติอันดีงามของอุดมค่อยเปลี่ยนนิสัยชะลอให้เป็นผู้ประพฤติดีขึ้นทุกที จนในที่สุด เมื่อกลับจากวัดมาอยู่บ้านแล้ว ชะลอก็กลายเป็นคนขยันขันแข็งช่วยพ่อของเขาทำงานทุกๆ อย่าง ทำให้คนทั้งหลายที่เคยรู้จักเขามาก่อนประหลาดใจมาก

ต่อมาไม่ช้า คนในตำบลนั้นต่างก็ชมเชยชะลอ ว่าเป็นเด็กขยันเอางานเอาการ ตั้งแต่นั้นมาก็ไม่มีใครนึกถึงชื่อ "ชะลอหลังยาว" อีกเลย

ผู้เขียน

นายกีฬา พรรธนะแพทย์ และหลวงกีรติวิทโยพาร (กี่ กีรติวิทโยพาร)

คณะกรรมการปรับปรุงหนังสือ

นางจารุดี ผลโประการ
นางวันเพ็ญ สุทธากาศ
นางปราณี ปราบริปู
นางรัตนา ภาชาฤทธิ์
นางบุษบา ประภาสพงศ์
นางสุทิน ทองไสว

ผู้ปรับปรุง และบรรณาธิการ

นางจารุดี ผลโประการ

ปก/ภาพประกอบ/รูปเล่ม

นายวิสาร ชุมนูรักษ์

พิมพ์ที่โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว นายพะนอม แก้วกำเนิด ผู้พิมพ์และผู้โฆษณา พ.ศ. ๒๕๓๗

ISBN 974 – 00 – 5870 – 1

03125900021

พิมพ์ที่โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
นายพรนอม แก้วกำเนิด ผู้พิมพ์และผู้โฆษณา
๓๓๐๐๖๑๗ (๒)

ศึกษาภัณฑ์พาณิชย์